

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

**СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ СУСПІЛЬНО-
ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ПРОМОВАХ ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ**

Кваліфікаційна робота

На здобуття ОС «бакалавр»

студентки IV курсу

галузь знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,

спеціалізації 035.041 «Германські мови
та літератури (переклад включно), перша
– англійська)»,

ОПП «Переклад з англійської та другої
західноєвропейської мови»

Дарини ГЕРМАН

Науковий керівник:

д.філол.н., проф. кафедри

теорії і практики перекладу з англійської
мови

Людмила СЛАВОВА

«Допущено до захисту»

Протокол № 10 кафедри

теорії і практики перекладу з англійської мови

ННІФ від 30.05.2023

Завідувач кафедри _____ **Людмила СЛАВОВА**

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ	5
1.1 Політичний переклад: поняття та характерні риси.....	5
1.2 Політичний дискурс як один із видів інституційного дискурсу.....	9
1.2.1 Жанрові форми політичного дискурсу.....	9
1.2.2 Політична промова як жанровий різновид політичного дискурсу.....	15
1.3 Лексичні особливості політичних промов.....	19
1.3.1 Типи суспільно-політичної лексики.....	19
1.3.2 Засоби передачі суспільно-політичної лексики у перекладі.....	22
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІДТВОРЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ПРОМОВАХ БОРИСА ДЖОНСОНА, ДЖО БАЙДЕНА ТА ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО	26
2.1 Перекладацькі трансформації та їх види.....	26
2.2 Способи відтворення суспільно політичної лексики в політичних промовах.....	33
2.2.1 Політичні промови Джо Байдена.....	33
2.2.2 Політичні промови Бориса Джонсона.....	43
2.2.3 Політичні промови Володимира Зеленського.....	49

2.3 Кількісна характеристика основних способів відтворення суспільно політичної лексики.....	57
Висновки до розділу 2.....	60
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	70
SUMMARY.....	72

ВСТУП

Політичний переклад стає одним із актуальних напрямів сучасного перекладознавства. У сучасному світі політичні лідери мають значний вплив на суспільство та його розвиток. Вони не лише висловлюють свої погляди та ідеї, але й використовують певну лексику для формування думки та настанов суспільства. Особливу увагу слід звернути на використання певних слів, фраз та конструкцій, що дозволяють політичним лідерам впливати на публіку та формувати її думку. Наприклад, українські політичні лідери – В. Зеленський, Д. Шмигаль, Д. Кулеба та інші в сучасних промовах часто використовують лексику, пов'язану з війною, щоб привернути увагу світової спільноти до потреб українського народу. Також важливим є дослідження використання в політичних промовах термінів, що пов'язані з економікою та соціальними питаннями, оскільки ці поняття можуть мати різне тлумачення в залежності від політичної доктрини.

Серед українських дослідників, які займаються дослідженням даної тематики, можна назвати Л. Славоу, Ю. Лободу, М. Севастюк, М. Даниленко, О. Черниш, В. Шевчука, Л. Хатчінсон, М. Білліга та інших. Проте багато питань, що стосуються специфіки перекладу суспільно-політичної лексики, залишаються невирішеними. **Актуальність** теми кваліфікаційної роботи зумовлюється необхідністю подальшого дослідження питань політичного перекладу.

Метою дослідження є встановлення засобів відтворення суспільно-політичної лексики, у тому числі термінів, безеквівалентної лексики, власних назв, фразеологічних одиниць в промовах політичних лідерів.

Відповідно до мети, **завданнями** дослідження є:

- схарактеризувати поняття та характерні риси політичного перекладу;
- розглянути політичний дискурс як один із видів інституційного дискурсу;

- охарактеризувати політичну промову як жанровий різновид політичного дискурсу та визначити її лексичні особливості;
- описати типи суспільно-політичної лексики та засоби її передачі в перекладі;
- виявити перекладацькі трансформації суспільно-політичної лексики та їх види;
- розглянути способи відтворення суспільно політичної лексики в політичних промовах різних політичних лідерів – Бориса Джонсона, Джо Байдена та Володимира Зеленського;
- дати кількісну характеристику основних способів відтворення суспільно політичної лексики в досліджених промовах.

Об'єктом дослідження є суспільно-політична лексика.

Предметом дослідження виступає специфіка відтворення та способи перекладу суспільно-політичної лексики в промовах політичних лідерів.

Поставлені в кваліфікаційній роботі завдання призвели до необхідності використовувати наступний комплекс **методів та прийомів**:

- описовий метод з його основними компонентами - спостереженням, інтерпретацією та узагальненням, що дозволяє детально та системно охарактеризувати досліджуваний матеріал;
- метод контекстуального аналізу, використовуваний для вивчення суспільно-політичної лексики у взаємозв'язку з особливостями контексту політичних промов;
- порівняльний метод, за допомогою якого визначалися подібності та відмінності суспільно-політичної лексики в промовах різних лідерів, в текстах оригіналу та перекладу з метою виявлення закономірностей;
- метод лінгвокультурологічного аналізу, заснований на виявленні культурно значущих компонентів (реалій, запозичень, іноземних слів, одиниць безеквівалентної лексики тощо) політичних промов, що дозволяє скласти уявлення про їх культурологічний аспект та національно-культурну специфіку;

- прийом суцільної вибірки фактичного матеріалу з масиву промов політичних лідерів.

Одиницями аналізу виступають лексичні одиниці (слова та словосполучення) політичного дискурсу, відібрані відповідно до теми, мети та завдань дослідження.

Теоретичне значення кваліфікаційного дослідження полягає в тому, що розширено уявлення про зміст поняття «суспільно-політична лексика» у сучасному перекладознавстві, конкретизовано уявлення про політичний переклад.

Поняття «соціальна та політична лексика» стосується набору термінів, фраз і понять, які зазвичай використовуються в дискусіях, дебатах і аналізі, пов'язаних із соціальними та політичними питаннями. Він охоплює мову та термінологію, які використовуються для опису та розуміння різних аспектів суспільства, політики, управління та динаміки влади.

Важливо зазначити, що соціальна та політична лексика може відрізнятися в різних країнах, культурах та історичних контекстах. Крім того, у міру розвитку суспільства та політики з'являються нові терміни, а значення існуючих термінів можуть змінюватися або ставати суперечливими. Тому розуміння соціальної та політичної лексики вимагає постійного спілкування з поточним дискурсом і критичного аналізу мови та її наслідків.

Практичне значення роботи полягає в тому, що висновки та результати проведеного дослідження можуть бути використані в теорії та практиці перекладу, при розробці теоретичних курсів з суспільно-політичного та політичного перекладу, практичних курсів з перекладу суспільно-політичної лексики, при написанні курсових та випускних кваліфікаційних робіт.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел з 62 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1 Політичний переклад: поняття та характерні риси

Як відомо, переклад є важливою частиною сучасного життя як на побутовому, так і на офіційному рівні. На сучасному етапі для розуміння деяких неологізмів живої мови або текстів ЗМІ необхідне знання іноземних мов або, як мінімум, знання певних лексичних одиниць, їх значення та можливості перекладу іншою мовою з урахуванням особливостей національного менталітету мовою перекладу.

Фахівці, котрі займаються даним питанням, пропонують наступний варіант визначення поняття переклад: «Переклад – це вид мовного посередництва, у якому іншою мовою створюється текст, що повноправно замінює оригінал» [9, с. 58]. Окремо виділяють також об'єкт дослідження: «Об'єктом науки про переклад є комунікація з використанням двох мов, де центральною ланкою виступає діяльність перекладача або переклад, який є одним із видів мовної діяльності» [9, с. 57].

Політичний переклад — це спеціалізований тип перекладу, який стосується перекладу текстів, пов'язаних із політикою, урядом і міжнародними відносинами [6, с. 91]. Політичний переклад як сфера дослідження привертає все більшу увагу вчених і дослідників, які запропонували різні підходи до визначення цього поняття.

Одним із найпоширеніших підходів до визначення політичного перекладу є лінгвістичний підхід, який акцентує увагу на лінгвістичних характеристиках вихідного тексту та має на меті якомога точніше відтворити його зміст мовою перекладу. Відповідно до цього підходу, політичний переклад – це, по суті, лінгвістична діяльність, яка вимагає глибокого розуміння як вихідної, так і цільової мов. Значний внесок у розвиток цього підходу зробили українські вчені. Наприклад, Н. Гаврилук підкреслила важливість лінгвістичної

компетенції в політичному перекладі та необхідність для перекладачів знати специфічну термінологію, яка використовується в політичному дискурсі [5].

Іншим підходом до визначення політичного перекладу є культурний підхід, який підкреслює роль культури у формуванні політичних текстів та їх значення. Цей підхід підкреслює важливість розуміння культурного контексту вихідного тексту та збереження його культурних особливостей у перекладі. Так, М. Гон підкреслює важливість культурно-історичного контексту для перекладу політичного дискурсу [6], а Г. Завражина дослідила роль ідеології в політичному перекладі та його зв'язок з дискурсом ЗМІ [8].

Третім підходом до визначення політичного перекладу є комунікативний підхід, який зосереджується на комунікативній функції політичних текстів і спрямований на збереження не лише їхнього змісту, але й мети та способу передачі інформації. Цей підхід підкреслює важливість розуміння цільової аудиторії політичного тексту та адаптації перекладу відповідно до її потреб і очікувань. Наприклад, Л. Васильєва дослідила комунікативні стратегії, які використовуються під час перекладу політичних промов, і наголосила на важливості збереження запланованого автором комунікативного ефекту [2].

Однією з ключових особливостей політичного перекладу є складність вихідного тексту. Політичні тексти часто стосуються складної та спеціалізованої теми, яку може бути важко зрозуміти середньостатистичному читачеві. Цей аспект ще більше ускладнюється використанням технічної термінології, політичного жаргону та риторичних засобів, таких як метафора та аналогія. У результаті політичний переклад вимагає від перекладача високого рівня кваліфікації та спеціальних знань.

Іншою характерною рисою політичного перекладу є його чутливість до культурного та політичного контексту. Політичні тексти часто формуються культурним і політичним контекстом, у якому вони були написані, і їх значення може залежати від цього контексту. Наприклад, у промові, виголошеній політиком у Сполучених Штатах, можуть використовуватися посилання та алюзії, які є специфічними для американської культури та історії, і ці

посилання можуть бути втрачені або неправильно витлумачені під час перекладу [1, с. 52].

Третьою характерною рисою політичного перекладу є його чутливість до ідеологічних і риторичних факторів. Політичні тексти часто пишуться з певною метою: переконати, проінформувати чи мобілізувати аудиторію. У результаті політичні тексти можуть використовувати різні риторичні прийоми, такі як метафора, аналогія та гіпербола, щоб досягти своєї мети. Ці риторичні прийоми може бути важко відтворити в перекладі, і вони можуть вимагати від перекладача використання альтернативних стратегій для досягнення того самого ефекту.

Четвертою характерною рисою політичного перекладу є його чутливість до цільової аудиторії. Політичні тексти часто пишуться з думкою про конкретну аудиторію, і перекладач має бути чутливим до потреб і очікувань цієї аудиторії [16, с. 29].

Через відсутність еквівалентного поняття в мові перекладу перекладачі вдаються до описового методу. Описовий метод перекладу слугує роз'ясненню значення терміну. Його використовуємо, коли переклад не може правильно передати значення згідно з нормами української мови. Наприклад, англійське скорочення SHAPE (Supreme Headquarters, Allied Powers, Europe) українською мовою перекладаємо штаб верховного головнокомандуючого об'єднаними збройними силами НАТО в Європі.

Так само за допомогою описового методу розуміємо значення слова *airmen*: люди, які мають ставлення до авіації.

Залежно від контексту слово *airmen* може бути перекладене вже засобами конкретизації як авіатори, льотчики, авіаційні спеціалісти.

Ще один приклад конкретизації наводимо нижче:

Marines are coming, said my chief as the building began to shake. – Морпіхи на підході, сказав старшина після того, як будівля почала тряситися (Кайл, 2012) [11].

Протилежним поняттю конкретизації є генералізація. Генералізація має місце в тих випадках, коли інформаційна міра мовної одиниці мови оригіналу є вищою у порівнянні із мовною одиницею мови перекладу. Прийом генералізації замінює більш детальне значення МО загальним. При перекладі військової лексики цей прийом застосовується набагато рідше, ніж конкретизація: CLGP (Cannon-launched guided projectile) перекладаємо як керований артилерійський снаряд.

Прийом калькування є доречним, якщо і в мові оригіналу, і в мові перекладу є тотожні поняття. При перекладі військової літератури, аби уникнути будь-якого роду непорозумінь, слід особливо лаконічно й чітко передавати значення.

Combat forces need accurate and timely intelligence about enemy forces, terrain, and weather. – Бойові війська потребують точну і своєчасну інформацію про супротивника, місцевість і погодні умови.

Переклад військових звань з української мови англійською і з англійської мови українською можна здійснити за допомогою двох способів.

Найбільш виграшним варіантом виявляється заміна українського військового звання відповідним йому званням Великобританії та США і навпаки: Rear Admiral – контр-адмірал, Flight Lieutenant – капітан, Warrant Officer – прапорщик (Решовська, 2020) [31].

Проблема перекладу абревіатур привертає все більше уваги лінгвістів. Найпоширенішими методами перекладу військових скорочень є калькування, що дозволяє точно передавати інформацію, і модуляція, що вирішує прагматичні проблеми. Особливої актуальності абревіатура набуває у військовій сфері, оскільки з появою нових видів озброєння та військової техніки, а також військових структур і відомств зростає потреба в номінативній ролі абревіатури. Абревіатури є цінним поєднанням граничної стислості форми та змістовності. Часто при перекладі абревіатур використовується транслітерація чи описовий переклад. Нижче наводимо приклад транслітерації: Ukraine's official policy regarding NATO became a catalyst for its confrontation

with Russia and Russia's confrontation with the West, and highlighted the differences among NATO member states, which affects regional security and stability. – Водночас, політика Києва останнім часом виступає в ролі каталізатора зростання конфронтації Росії з країнами Заходу, а також розбіжностей між окремими державами-членами НАТО та ЄС, що суттєво впливає на розвиток відносин з Україною і на загальний стан безпеки в євроатлантичному регіоні (Альманах уряду в секторі безпеки України, 2010).

Досить поширеним є переклад англійського військового терміну MLRS як МЛРС, хоча правильним перекладом було б передавати цей військовий термін як РСЗВ.

Українські перекладачі часто використовують транслітерацію для передачі назв іноземних зразків озброєння, які належать Збройним Силам України. Так, наприклад, абревіатуру NASAMS часто перекладають НАСАМС, хоча у військовій термінології української мови є відповідники всім компонентам оригінальної абревіатури: норвезька вдосконалена ракетна система «земля-повітря».

Підсумовуючи, політичний переклад має низку характерних особливостей, які відрізняють його від інших видів перекладу. До них відносяться складність вихідного тексту, його чутливість до культурного та політичного контексту, його чутливість до ідеологічних і риторичних факторів, а також його чутливість до цільової аудиторії. Українські вчені зробили значний внесок у дослідження цих особливостей, наголошуючи на необхідності спеціальних знань, розуміння культурного та політичного контексту, усвідомлення риторичних і комунікативних стратегій.

1.2 Політичний дискурс як один із видів інституційного дискурсу

1.2.1 Жанрові форми політичного дискурсу

На сьогодні у лінгвістиці існує декілька підходів до трактування явища дискурсу. Серед них виокремлюють процесуальні, результатні та

процесуально-результатні підходи. Результатні підходи до розуміння поняття дискурсу передбачають ототожнення дискурсу з текстом з урахуванням умов його продукування та сприйняття [52].

Процесуальний підхід до розуміння дискурсу розглядає останній як динамічний процес, продуктом якого є текст. Таке розуміння явища дискурсу межує з питанням протиставлення понять «дискурс» та «текст», які часто сприймаються вченими як процес та продукт відповідно. Труднощі розмежування явищ дискурсу й тексту можуть становити методологічні проблеми вивчення особливостей дискурсу. Дискурс і текст є неподільними явищами, так само як нерозривні й процес та його продукт – продукт ніяк не може виникнути без процесу, так само як і процес неминуче зумовлює продукт [36, с. 102].

Однак, і сам дискурс, аналогічно тексту, визнається продуктом, адже він є прямим результатом мовленнєвої діяльності мовців. Поняття тексту ж є визначальним у дефініціях дискурсу. Наприклад, Н. Д. Арутюнова визначає дискурс, як зв'язний текст, який функціонує у контексті низки конституюючих і фонових чинників, таких як психологічні, соціокультурні та ін. Саме Н. Д. Арутюновій належить одне з найбільш відомих визначень дискурсу як «мови, зануреної у життя» [52].

Схожим є бачення дискурсу іншими сучасними дослідниками, які розуміють це поняття як заключну ланку у послідовності «звук – слово – речення – текст – дискурс». Кожний елемент цієї послідовності складається із сукупності одиниць найближчого попереднього складника. Відповідно, і дискурс є сукупністю або корпусів текстів певної тематики. Це можуть бути художні чи публіцистичні тексти, або тексти на політичну тематику. У цьому дослідженні ми розглядаємо саме останні.

Процесуально-результатний підхід розглядає дискурс у комплексі, тобто трактує його не лише як текст, а й як мовленнєво-мисленнєву діяльність. У рамках цього підходу дискурс трактується як не лише твір, але і як діяльність,

узята в сукупності процесу й результату, під час якої власне й породжується мовленнєво-мисленнєвий продукт.

Незважаючи на особливу популярність поняття дискурс в останні десятиліття в гуманітаристиці, термін до сьогодні чітко не детермінований. Часте ототожнення дискурсу і тексту відбувається через те, що в деяких мовах відсутній термін, еквівалентний французькому та англійському discours(e), а також через те, що в обсяг поняття дискурс спочатку включалася лише мовна практика. Із запровадженням у науку дискурсивного аналізу як спеціальної сфери досліджень було з'ясовано, що, крім усного та писемного мовлення, дискурс позначає також і позамовні семіотичні процеси, експлікує соціальний аспект. У ході дослідження природи дискурсу вчені надали цьому поняттю багато значень, проте відійшли від ототожнення його з текстом [16, с. 26].

Ототожнюючи дискурс із текстом, слід зауважити, що це саме мова, занурена в соціальний контекст: саме тому поняття дискурсу рідко вживається стосовно давніх текстів, зв'язки яких із живим життям не відновлюються безпосередньо.

Дискурс має інтерактивну, динамічну природу, у його основі лежить взаємодія. Це дозволяє розглядати дискурс, як складне комунікативне явище, яке охоплює текст та екстралінгвістичні фактори, до яких відносяться знання про оточуючий світ, думки та установки, цілі адресата».

Отже, дискурс це, перш за все, комплексне явище, яке продукується завдяки адресату та адресанту у конкретних комунікативних, прагматичних і соціальних умовах, ситуаціях, а тому може відрізнятися відповідно до певного типу.

Для детального вивчення будь-якого явища необхідно створити його типологію. Це положення повною мірою стосується дискурсу. Дослідники пропонують свої варіанти класифікації, засновані на різних критеріях, обумовлених особистою позицією кожного з них.

Більшість дослідників вважають, що основними критеріями виділення типів дискурсу є наступні: адресатність, канал передачі інформації, тип носія

інформації, ступінь формальності спілкування, а також інституційність. Зазвичай її розуміють як спеціалізованість і клішованість комунікації між людьми, які можуть не знати один одного, але повинні спілкуватися відповідно до норм соціуму [10, с. 143].

Таким чином, інституційний дискурс являє собою статусноорієнтований різновид, який зводиться до зразків вербальної поведінки, що склалася у суспільстві стосовно закріплених сфер спілкування і реалізується у контексті певної соціальної ситуації. На сьогодні інституційний дискурс функціонує у великій кількості прагматичних різновидів, із-поміж яких достатньо досліджені на матеріалі різних мов політичний, медичний, педагогічний, науковий, релігійний, медійний, економічний, правовий.

Головна ознака інституційного дискурсу – це взаємодія комунікантів у межах різноманітних суспільних інститутів, такий як медицина, наука, політика та ін. Такий дискурс виконує обмежене коло функцій, які обумовлюються статусно-рольовими правилами поведінки, а також моделями суспільних та фахових знань. Інституційні типи дискурсу послуговуються низкою комунікативних стратегій і тактик. Спілкування, обумовлене функціями комунікантів, має регламентований характер за змістом та за формою. Таке спілкування відбувається у контексті офіційно-ділового, публіцистичного, наукового стилів мови [8, с. 117].

У нашій роботі при дослідженні політичного дискурсу будемо, перш за все, спиратися на його інституційність, оскільки промови політичних лідерів передусім стосуються впливу уряду на суспільство. У ракурсі нашого дослідження також актуальними критеріями є адресатність дискурсу, що розкриває ролі його учасників, та перформативність, що передає його офіційний характер.

Термін «політичний дискурс» вживається багатьма авторами останніх років, кожен з яких вкладає в нього різний зміст. Одні дослідники користуються цим терміном як даним апріорі, інші відмовляють йому в наявності лінгвістичного змісту, прихильники третьої точки зору стверджують,

що політичному дискурсу, навпаки, властивий специфічний зміст, а не форма, інші використовують поняття політичного дискурсу поряд з термінами «мова політики», «політична комунікація», «політична мова» [13, с. 82].

Зазначені проблеми виникають через відсутність визначення поняття політики, до якого ми звернемося перед тим, як розглядати політичний дискурс та його особливості. Політика тлумачиться як особливий спосіб регулювання відносин між великими соціальними спільнотами (класами, країнами, націями), заснований на писаних законах і спирається на державну владу. Політика нерозривно пов'язана з такими сутностями, як «державна влада», «державна влада», «управління державою (суспільством)», хоча заняття політикою - функція не тільки держави.

Незважаючи на неоднозначність визначення терміну політичного дискурсу, наразі існує два підходи до його тлумачення: широкий і вузький. Широкий підхід спирається на два рівні трактування політики: на першому політика тлумачиться як набір деяких дій, спрямованих на розподіл влади і економічних ресурсів в будь-якій країні і світі між країнами. Другий рівень політики у межах широкого трактування – особистісний, він представляє сам спосіб, яким перший рівень актуалізується в індивідуальній свідомості, як він проявляється в особистості, в сім'ї, у взаєминах людей, в професійній діяльності, а також в сприйнятті людиною творів літератури і мистецтва».

При вузькому розумінні політичний дискурс обмежується лише інституційними формами спілкування (наприклад, інавгураційна промова, указ, звітна доповідь, партійна програма, послання президента про становище в країні і т. д.), тобто такими, які здійснюються в громадських інститутах, де спілкування є складовою частиною їх організації. У цьому разі йдеться про певний стандарт поведінки, якому, в свою чергу, властивий набір типових для даної сфери моделей мовної діяльності при виконанні тих чи інших соціальних ролей, типової тематики спілкування [45, с. 102].

Отже, політичний дискурс визначаємо як сукупність концептуально-вербальних структур, що використовуються у процесі регулювання суспільних

відносин та здійснюють вплив на свідомість аудиторії в аспекті її участі у перебігу політичних подій певної країни. Політичний дискурс складається з публічних виступів політичних діячів, які певним чином упорядковують вербалізовані концепти.

Однією з найпомітніших жанрових форм політичного дискурсу є політична промова. Політичні промови виголошують політики, щоб переконати і вплинути на окремих осіб і групи людей. Вони, як правило, формальні та структуровані, доповідач доносить свої ідеї, політику та погляди на важливі питання до широкої громадськості. Політичні промови часто виголошуються в публічних місцях, таких як мітинги, дебати, інтерв'ю та офіційні звернення. Використання риторичних прийомів, таких як метафори, натяки та спонукальні заклики, є поширеним у політичних промовах. На ефективність політичних промов впливає довіра до оратора, рівень згоди між оратором і аудиторією та політичний контекст, у якому виголошується промова [45, с. 243].

Іншою важливою жанровою формою політичного дискурсу є політичне інтерв'ю. Політичні інтерв'ю є популярним способом для політиків спілкуватися з громадськістю та доносити свої ідеї та політику. Політичні інтерв'ю, як правило, менш формальні, ніж політичні промови, і інтерв'юер може ставити більш прямі та гострі запитання. У політичних інтерв'ю політики часто намагаються спілкуватися з аудиторією на особистому рівні, використовуючи анекдоти та історії, щоб гуманізувати своє повідомлення. На ефективність політичних інтерв'ю впливає довіра до оратора, його здатність налагодити контакт із аудиторією та рівень згоди між оратором та інтерв'юером.

Важливою жанровою формою політичного дискурсу є також політичні дебати. Дебати — це офіційний і структурований спосіб обговорення політиками своїх ідей і політики. Під час політичних дебатів політики можуть брати участь у прямих, а іноді й конфронтаційних розмовах один з одним. Дебати часто транслюються по телебаченню, і їх дивиться велика аудиторія. На ефективність політичних дебатів впливає авторитет доповідачів, їхня здатність

чітко й переконливо формулювати свої ідеї, а також рівень згоди між доповідачами та аудиторією.

Ще однією жанровою формою політичного дискурсу є політична реклама. Політична реклама покликана переконати виборців і вплинути на них за допомогою емоційних закликів і переконливих повідомлень. Політична реклама може транслюватися на телебаченні чи радіо, або вона може поширюватися через соціальні мережі чи інші онлайн-платформи. На ефективність політичної реклами впливає здатність реклами емоційно зв'язатися з аудиторією, її здатність передавати чітке повідомлення та довіра до джерела.

Нарешті, соціальні медіа нині стали важливою жанровою формою політичного дискурсу. Платформи соціальних мереж, такі як Twitter і Facebook, широко використовуються політиками для спілкування з громадськістю та формування громадської думки. Соціальні медіа дозволяють політикам вести розмови з громадськістю в режимі реального часу, реагувати на поточні події та оновлювати свою політику та ідеї. На ефективність соціальних медіа як жанрової форми політичного дискурсу впливає здатність політика налагодити контакт із аудиторією та довіра до джерела.

Підсумовуючи, політичний дискурс має багато різних жанрових форм, кожна з яких має свої особливості та роль у формуванні громадської думки. Політичні промови, політичні інтерв'ю, політичні дебати, політична реклама та соціальні медіа – все це важливі жанрові форми політичного дискурсу. На ефективність кожної жанрової форми впливає безліч факторів, включаючи довіру до джерела, рівень згоди між оратором і аудиторією та політичний контекст, у якому виголошується дискурс.

1.2.2 Політична промова як жанровий різновид політичного дискурсу

Питання специфіки політичних публічних виступів залишається одним із найактуальніших питань лінгвістики. У сучасних умовах комп'ютеризації та

цифровізації виступи політичних діячів транслуються на аудиторію, яка може обчислюватися мільйонами. Оскільки мова є явищем психічним, і кожен мовний акт схильний до впливу психічних факторів (мислення, відчуття, емоції, уявлення, сприйняття тощо), мова значною мірою визначається умовами, у яких вона реалізується (сюди відносяться історичні, соціальні чинники), мова є динамічною та рухливою, має спонтанний характер.

Публічна мова відрізняється чітко виділеною темою та метою. У випадку, коли тема та мета такими не є, виступаючий не досягне бажаного результату, оскільки він не буде почутий аудиторією. Без предмета та призначення промови виступ втрачає свій зміст. Ключовим завданням політичного публічного виступу є вплив свідомість аудиторії як у індивідуальному, і колективному рівні. Різноманітні мовні засоби є найефективнішими для досягнення бажаного результату. Найбільш ефективними є експресивні стилістичні прийоми, до яких належать різні види повторів як на лексико-граматичному, так і фонетичному рівнях [52, с. 61].

Фахівці у сфері теорії комунікації характеризують політичну мову як таку, що має такі характеристики: оціночність і агресивність, які реалізуються у навіювання негативного ставлення до його опонентів, і при цьому відбувається нав'язування певних цінностей і оцінок. Оскільки основна мета політичної мови – спонукати слухача до дії, переконати його у правильності тих чи інших оцінок та дій, то мова відрізняється своєю винятковою ефективністю. Успіх мови визначається не тільки вмінням політика торкнутися актуальної проблеми у свідомості слухачів, а й впливати на болючі точки. Вважається, що ефективність політичної суспільної мови залежить від правильності, ясності, доречності. Неграмотне мовлення не тільки справляє погане враження, а й знижує переконливість, а значить і ефективність. Ясність мови сприяє її розумінню слухачем, у такій мові все логічно і мотивовано, саме тому вона переконлива.

Згідно роботи В. В. Петренка, виразні засоби політичної мови цінуються більше, ніж ясність і політична коректність. Ці засоби привертають увагу

слухачів на несвідомому рівні, змушують їх замислитись і допомагають глибше зрозуміти зміст. Вдале використання прийомів виразності робить мову яскравою. Повторне використання ключових слів є одним із найбільш популярних засобів подання політичних ідей та впливу на політичну свідомість слухачів. Політичні виступи часто містять достатню кількість роз'яснень та коментарів, що також є формою реалізації повтору. Політичний публічний виступ є потужним інструментом, за допомогою якого політик може досягти бажаного результату. Прийом повтору реалізується у всіх його можливих проявах, тим самим реалізується вплив на реципієнта через несвідоме сприйняття інформації, що є найефективнішим способом впливу [27].

На ефективність політичного виступу впливає низка факторів. Одним із найважливіших є довіра до оратора. Політичні лідери, які вважаються чесними та заслуговують на довіру, швидше за все, будуть ефективнішими в переконуванні аудиторії підтримувати їхню політику. Крім того, на ефективність політичного виступу впливає рівень згоди між оратором і аудиторією. Доповідачі, які поділяють ті самі цінності та переконання, що й аудиторія, мають більше шансів бути переконливими, ніж ті, хто цього не робить [3, с. 2].

Політичний контекст, у якому виголошується політична промова, також відіграє важливу роль у визначенні її ефективності. У часи кризи чи невизначеності політична промова може бути особливо ефективною, щоб заспокоїти страхи та дати відчуття напрямку. Наприклад, під час пандемії COVID-19 політичні лідери, які виголошували чіткі та обнадійливі промови, були ефективнішими в отриманні підтримки громадськості, ніж ті, хто цього не робив.

Політична промова має достатню кількість жанрів, кожен з яких повинен базуватися на раціональному підході з урахуванням відповідних рис публіки [46].

Головним завданням адресанта є навчитися приводити аргументи, що підтверджують та підтримують його позицію у адресатів, для чого потрібно

враховувати побажання та принципи соціальних груп, до яких він звертається. Тому, головною метою політичної промови є вплив на слухача/адресата у процесі комунікації.

Так, відсутність складних конструкцій пояснюється бажанням бути більш зрозумілим для значної аудиторії, не ускладнювати своє повідомлення: *It does not mean that the threat to Kyiv is over (John Kirby, 2022). With that perspective, I carefully studied the record of candidates (Joe Biden, 2022).*

Емоціно-забарвлена лексика надає промові більшого драматизму, примушує реципієнтів звернути увагу на певні моменти та дані: *They pleaded with me to let China continue stealing our jobs, ripping us off, and robbing our country blind... (Donald Trump, 2008).*

Статистичні дані потрібні для підтвердження слів та інформації, яку надає політик під час свого виступу: *We'll have over \$50 billion committed to manufacturing chips. Thousand chips in a car, 2000 chips in an electric car. Another over 40 billion dollars to address the supply chain challenges that we have... (Nancy Pelosi, 2022).*

Паралельні конструкції використовуються для підкреслення певних елементів у виступі. Це може бути певна подія, час, людина тощо. Вони часто представлені особовими й безособовими реченнями, активним чи пасивним зворотом, підрядним означальним реченням та іншими видами: *This time cannot be different from all the rest. This time we should unite our efforts and reach the goal.*

Політичні діячі звертаються до народу, а не до конкретної людини. Вони прагнуть показати свою приналежність до цього народу, узагальнюючи адресата та адресанта. Тому, політики часто не виокремлюють себе від інших й використовують займенник *we*: *As we celebrate its remarkable strength, we celebrate its resilience, its grit. We celebrate the ordinary people doing extraordinary things for our nation... (Amy Klobuchar, 2020) [51].*

Однак політичні виступи також можуть бути використані для маніпулювання та введення громадськості в оману. Політики можуть використовувати оманливі висловлювання або використовувати помилкові

аргументи, щоб схилити громадську думку. У деяких випадках політики можуть навіть використовувати політичні промови для просування власних інтересів за рахунок суспільного блага. З цієї причини громадянам важливо бути критичними споживачами політичних виступів і оцінювати політичних лідерів на основі їхніх дій, а не лише слів.

1.3 Лексичні особливості політичних промов

1.3.1 Типи суспільно-політичної лексики

Суспільно-політична лексика охоплює слова, фрази і терміни, які використовуються в дискусіях, пов'язаних із соціальними та політичними питаннями. Вибір певних слів може мати суттєве значення та впливати на те, як люди сприймають і розуміють різні соціально-політичні проблеми. Тому вивчення соціально-політичної лексики є важливим для розуміння нюансів соціального та політичного дискурсу [48, с. 167].

У лінгвістичній науці формулювання суспільно-політичної лексики не знаходить однозначного рішення. Наприклад, у зарубіжній лінгвістиці широко поширене поняття «суспільно-політичний вокабуляр», що розуміється як «сукупність лексичних одиниць, що позначають економічні, соціальні та політичні відносини між суспільними класами», інші вчені включають у визначення найменування історичних процесів; деякі лінгвісти до суспільно-політичного вокабуляру відносять всі терміни, що стосуються соціуму [50, с. 59].

Зміст соціально-політичної лексики величезний і постійно розвивається, відображаючи складний і різноманітний характер соціальних і політичних явищ. Ось деякі ключові елементи, які часто складають зміст цього словника:

Ідеології та політичні рухи: такі поняття, як лібералізм, консерватизм, соціалізм, фемінізм, націоналізм, популізм і анархізм, є частиною соціального та політичного словника. Ці терміни представляють загальні рамки та перспективи того, як суспільства мають бути організовані та функціонувати.

Управління та системи. Терміни, пов'язані з формами правління, політичними системами та інститутами, такими як демократія, монархія, диктатура, авторитаризм, комунізм, капіталізм, поділ влади, система стримувань і противаг і верховенство права, є важливими компонентами соціальної і політична лексика.

Права та свободи: словник містить терміни, які стосуються основних прав і свобод, таких як права людини, громадянські права, свобода слова, свобода віросповідання, рівність, справедливість, дискримінація та гноблення. Ці концепції відіграють вирішальну роль у дискусіях про соціальну справедливість та індивідуальні свободи.

Соціальні проблеми та нерівність: такі поняття, як бідність, нерівність у багатстві, соціальний клас, расизм, сексизм, дискримінація, привілеї, соціальна мобільність, соціальна справедливість та інклюзивність, є невід'ємною частиною словника, коли йдеться про суспільні нерівності та розподіл ресурсів і можливостей.

Політичні процеси та активізм: терміни, пов'язані з виборами, політичними партіями, системами голосування, кампаніями, лобіюванням, адвокацією, громадянською непокорюю, масовими рухами та соціальною активністю, є частиною словника, пов'язаного з політичною участю та соціальними змінами.

Міжнародні відносини: соціальний і політичний словник поширюється на концепції та терміни, що використовуються в обговореннях глобальної політики, дипломатії, міжнародних організацій, альянсів, конфліктів, дипломатії, договорів, порушень прав людини та зовнішньої політики.

Медіа та пропаганда: в епоху мас-медіа такі терміни, як упередженість ЗМІ, фейкові новини, цензура, пропаганда, громадська думка та медіаграмотність, є актуальними для розуміння ролі ЗМІ у формуванні публічного дискурсу та політичних наративів.

Деякі вчені мають на увазі під суспільно-політичною лексикою безліч лексичних одиниць, зараховуючи до них всю лексику суспільно-політичних

текстів. Інші називають політичною лексикою як загальноживані лексичні одиниці, так і терміни. Проте в першому випадку межі суспільно-політичної лексики є неясними, склад різноманітний, тому неможливо встановити якісь цілісні риси, що характеризують це безліч одиниць в цілому, без чого виділення тієї чи іншої лексико-семантичної підсистеми нездійснено.

Існує кілька типів суспільно-політичної лексики, кожна з яких має свої унікальні особливості та значення:

- **Нейтральна:** цей тип соціально-політичної лексики відноситься до слів і фраз, вільних від будь-яких упереджень. Ці слова часто використовуються для опису основних фактів, подій або ситуацій і не мають на меті жодним чином вплинути на слухача чи читача. Приклади нейтральної лексики включають такі слова, як «демократія», «свобода», «рівність» і «справедливість».

- **Емоційно навантажена:** на відміну від нейтрального лексикону, завантажений лексикон містить слова та фрази, які є емоційно зарядженими та мають на меті вплинути на слухача чи читача. Ці слова часто використовуються для вираження стійких сформованих думок або переконань і можуть використовуватися, щоб переконати інших прийняти певну точку зору. Приклади завантаженої лексики включають такі слова, як «тиран», «гнобитель», «революціонер» і «визволитель».

- **Ідеологічна:** складається зі слів і фраз, які тісно пов'язані з конкретними політичними чи ідеологічними переконаннями. Ці слова часто використовуються для вираження цінностей і принципів певної політичної ідеології чи руху. Приклади ідеологічної лексики включають такі слова, як «капіталізм», «соціалізм», «фемінізм», «комунізм» і «лібертаріанство».

- **Пропагандистська:** відноситься до слів і фраз, які використовуються для маніпулювання або обману слухача чи читача. Ці слова часто використовуються для поширення неправдивої або оманливої інформації та мають на меті вплинути на громадську думку чи поведінку. Приклади

пропагандистської лексики включають такі слова, як «фейкові новини», «альтернативні факти», «промивання мізків» і «пропаганда».

- Евфемістична: відноситься до слів і фраз, які використовуються, щоб уникнути використання прямої або грубої лексики. Ці слова часто використовуються, щоб пом'якшити вплив негативної чи неприємної інформації, і можуть використовуватися, щоб зробити щось привабливішим або прийнятнішим, ніж воно є насправді [49].

Кожен тип лексики має свої унікальні характеристики та значення, і використання конкретних слів може мати значний вплив на те, як люди сприймають і розуміють соціально-політичні проблеми. Тому ретельний розгляд та аналіз соціально-політичної лексики є необхідним для ефективної комунікації та критичного мислення в соціальному та політичному контекстах.

1.3.2 Засоби передачі суспільно-політичної лексики у перекладі

Переклад соціально-політичної лексики є складним завданням, оскільки значення та значення слів і фраз, що використовуються в соціальному та політичному дискурсі, глибоко вкорінені в конкретних культурних і соціальних контекстах. Точний і ефективний переклад соціально-політичної лексики має вирішальне значення для ефективного спілкування та розуміння між мовами та культурами. Найпоширенішими засобами передачі суспільно-політичної лексики у перекладі є наступні:

- Мовна еквівалентність. Цей метод включає пошук слова або фрази в цільовій мові, яке має подібне значення та культурне значення до слова або фрази в вихідній мові. Однак знайти точний лінгвістичний еквівалент може бути складно, оскільки слова та фрази в різних мовах часто мають різні конотації та культурні асоціації.

- Транслітерація. Іншим способом передачі суспільно-політичної лексики в перекладі є транслітерація. Це передбачає використання фонетичної транскрипції для передачі звуків і вимови слів і фраз з мови оригіналу на мову

перекладу. Транслітерація зазвичай використовується для власних іменників і технічних термінів, які не мають прямого лінгвістичного еквівалента в цільовій мові.

- Примітки до перекладу – це короткі пояснення або визначення, які надаються разом із перекладом, щоб допомогти читачеві зрозуміти значення та культурне значення конкретних слів і фраз. Примітки до перекладу особливо корисні для слів і фраз, які не мають точного лінгвістичного еквівалента в цільовій мові.

- Культурна адаптація – це засіб передачі соціально-політичної лексики в перекладі, що передбачає модифікацію оригінального тексту, щоб краще відповідати культурному контексту цільової мови. Це може включати заміну певних слів і фраз культурно прийнятними альтернативами або коригування тону та стилю тексту, щоб краще відповідати культурним нормам і цінностям цільової аудиторії.

- Контекстуалізація – це засіб передачі суспільно-політичної лексики в перекладі, який передбачає надання додаткової контекстуальної інформації, щоб допомогти читачеві краще зрозуміти зміст і значення конкретних слів і фраз. Це може включати надання інформації про культурний, історичний чи політичний контекст, у якому використовуються слова та фрази, або надання прикладів того, як слова та фрази зазвичай використовуються в соціальному та політичному дискурсі.

Підсумовуючи, ефективна передача суспільно-політичної лексики в перекладі вимагає ретельного розгляду культурного та соціального контексту, в якому використовуються слова та фрази. Кожен із описаних вище засобів передачі суспільно-політичної лексики в перекладі має свої сильні сторони та обмеження, і найбільш прийнятний метод залежатиме від конкретного культурного та мовного контексту перекладу.

Висновки до розділу 1

Політичний переклад є складним процесом, який потребує глибокого розуміння політичної системи, культури, мови вихідної та цільової мов. Характеристики політичного перекладу включають потребу в точності, культурну чутливість і здатність передати запланований зміст політичних текстів без упередженості чи спотворення. Перекладач політичних текстів повинен добре знати політичну термінологію та володіти широким мовленнєвим запасом, а також розуміти контекст і культуру політичного дискурсу, який він перекладає.

Дослідження політичного дискурсу показали, що це специфічний тип інституційного дискурсу, який використовується політичними акторами для досягнення своїх цілей. Політичний дискурс характеризується своєю переконливою та аргументативною природою, а також використанням спеціальної лексики та риторичних стратегій. Це засіб конструювання політичної реальності та формування громадської думки. Дослідження жанрових форм політичного дискурсу висвітлило різноманіття жанрів, які існують у сфері політичного дискурсу, таких як промови, дебати, інтерв'ю, прес-релізи та маніфести. Політична промова — це специфічний жанр політичного дискурсу, який використовується політичними лідерами та іншими громадськими діячами для вирішення конкретних питань або подій. Дослідження політичних промов показало, що для них характерний переконливий і риторичний характер, а також використання специфічних мовних і риторичних засобів. Політичні промови використовуються, щоб надихнути, мобілізувати та переконати аудиторію, і вони можуть мати значний вплив на громадську думку та політичні результати.

Дослідження соціально-політичної лексики виявило різні типи лексики, яка використовується в політичному дискурсі, наприклад технічні терміни, жаргон, сленг і розмовні вирази. Кожен тип лексики має свої функції та призначення в політичному дискурсі. Переклад політичних текстів вимагає від перекладача розуміння суспільно-політичної лексики, яка використовується у

вихідному тексті, і її точної передачі цільовою мовою. Для перекладу суспільно-політичної лексики можна використовувати різні стратегії, такі як запозичення, калька, адаптація, пояснення. Дослідження засобів передачі суспільно-політичної лексики в перекладі може дати розуміння проблем, з якими стикаються політичні перекладачі, і стратегій, які вони використовують для їх подолання.

РОЗДІЛ 2. ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІДТВОРЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ПРОМОВАХ БОРИСА ДЖОНСОНА, ДЖО БАЙДЕНА ТА ВОЛОДИМИРА ЗЕЛЕНСЬКОГО

2.1 Перекладацькі трансформації та їх види

Проблема перекладацьких трансформацій розглядалася багатьма вченими-лінгвістами, які пропонували своє визначення цього поняття, але всі вони збігалися у думці, що перекладацькі трансформації є невід'ємною частиною процесу перекладу та без їх використання неможливо надати адекватний переклад будь-якого тексту.

Так, наприклад, на думку Р. К. Мін'яр-Белоручевого, “трансформація – основа більшості прийомів перекладу. Вона полягає у зміні формальних (лексичні та граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, що призначена для передання” [24, с. 201].

Я. І. Рецкер визначає трансформації як “прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення слова іноземної мови у контексті та знаходимо його відповідність у мові перекладу, що не збігається із словниковою” [30, с. 216].

В. Н. Комісаров вважає, що “відношення між відрізком оригіналу та відповідним відрізком перекладу можна представити як перетворення (трансформацію) першого у другий за певними правилами” [14, с. 164].

За С. Є. Максимовим, переклад полягає в тому, що перекладач має відтворити надану інформацію так повно, наскільки можливо. Але цього можна досягнути, лише застосувавши певні структурні або семантичні зміни. Ці зміни, які є наслідком лексичних та граматичних розбіжностей в мовах, називаються трансформаціями в перекладі [21].

О. Л. Семенов визначає трансформацію як “міжмовні перетворення з метою досягнення еквівалентності текстів оригіналу та перекладу (з метою збереження функціонального впливу повідомлення)” [35, с. 68-69].

Переклад не може бути абсолютним аналогом оригіналу, а це означає, що головне завдання перекладача полягає в тому, щоб створити текст максимально наближений до оригіналу з точки зору семантики, структури та потенційного впливу на користувача цього перекладу.

Основна проблема міститься в тому, що між мовами оригіналу та перекладу не завжди можна знайти мовні паралелі – семантичні та структурні аналоги: однакові моделі речень чи словосполучень, повний збіг семантичних значень слів тощо.

Саме тут перекладач має застосовувати перекладацькі трансформації.

Латишев Л. К. називає три основні причини використання перекладацьких трансформацій:

1) розходження в системах мов оригіналу та перекладу (в одній з мов може бути відсутня категорія, властива іншій мові; всередині однієї і тієї ж категорії членування різняться; зіставні лінгвістичні категорії не цілком співпадають за обсягом значення);

2) розходження норм в мовах тексту перекладу та тексту оригіналу (з порушенням норми ми стикаємось у тому випадку, коли суть висловлювання зрозуміла, однак викликає уявлення про невірність мови (нормативні відхилення));

3) незбіг узусу, діючого в середовищі носіїв мов оригіналу та перекладу (узус – правила ситуативного використання мови; відображає мовні звички та традиції даного мовного колективу) [19].

Взагалі, трансформації, які використовуються під час перекладу, слід розглядати “з одного боку, як перефразовування тексту оригіналу засобами іншої мови, а з іншого – як адаптацію тексту перекладу до умов сприйняття повідомлення одержувачем перекладу”.

Ми поділяємо думку науковців, що здійснення перекладацьких трансформацій – це творчий процес, пов'язаний з глибоким розумінням значення тексту однієї мови та вільним володінням виразними засобами іншої мови.

В залежності від характеру одиниць мови оригіналу перекладацькі трансформації поділяються на стилістичні, морфологічні, синтаксичні, семантичні, лексичні та граматичні.

Суть стилістичних трансформацій міститься у зміні стилістичного забарвлення одиниці, що перекладається. Морфологічні трансформації являють собою заміну однієї частини мови на одну чи на кілька інших частин мови. Суть синтаксичних трансформацій полягає у зміні синтаксичних функцій слів та словосполучень. Семантичні трансформації здійснюються на основі різноманітних причинно-наслідкових зв'язків, що існують між елементами тих ситуацій, що описуються.

Англомовний та україномовний політичний дискурс характеризується своїм набором лексичних, морфологічних та синтаксичних мовних засобів, які необхідно враховувати під час перекладу з однієї мови на іншу. При передачі українською лексичних одиниць суспільно-політичної тематики з англійської мови перекладач вирішує ряд перекладацьких завдань, які допомагають йому досягти адекватного перекладу.

Англомовний та україномовний політичний дискурс характеризується своїм набором лексичних, морфологічних та синтаксичних мовних засобів, які необхідно враховувати під час перекладу з однієї мови на іншу. При передачі українською лексичних одиниць суспільно-політичної тематики з англійської мови перекладач вирішує ряд перекладацьких завдань, які допомагають йому досягти адекватного перекладу.

Проблеми перекладу суспільно-політичної лексики поділяються на три види: лексичні, граматичні та стилістичні. Зважаючи на полісемічність великої кількості англійської лексики, її переклад представляє деякі труднощі в залежності від контексту та екстралінгвістичних факторів. Для належного

осмислення лексики та подальшого перекладу перекладачеві необхідно, поряд з володінням мовами оригіналу та перекладу, вміння розпізнавати жанрову своєрідність, наявність термінів з досліджуваної сфери та образна складова перекладаного [9, с. 58].

Розпочинаючи роботу над перекладом суспільно-політичного тексту, перекладач повинен диференціювати основні елементи, що повідомляється в тексті і, спираючись на навички та компетенції, передати на мову перекладу, не порушуючи смислової орієнтованості мовного матеріалу. Перекладач нерідко стикається з мовними засобами виразності, перекладаючи політичний текст. У цій ситуації перекладач повинен не просто вдатися до допомоги експресивних засобів мови перекладу, а й виявити вміння передати шукані лексичні одиниці силами мови перекладу, не порушуючи прагматику вихідного тексту, і водночас інтерпретувати його відповідно до законів мови перекладу.

Узагальнення теоретичного матеріалу та наукових джерел показало, що основна увага при перекладі суспільно-політичних текстів приділяється таким проблемним питанням, як труднощі перекладу багатозначних слів, фразеологізмів, неологізмів, міжнародних слів, хибних друзів перекладача, а безеквівалентної лексики та ін. Порівняльний аналіз англійських та українських варіантів політичних промов показав, що при міжмовній передачі зазначеної лексики застосовуються еквіваленти або словникові відповідності, варіантні та контекстуальні відповідності, а також лексико-граматичні трансформації.

Вибір у мові перекладу слова з однаковим значенням, стилістичним забарвленням, що викликає у читача ті ж асоціації, що й слово у мові оригіналу, є одним із головних завдань перекладача. Звернення до контексту допоможе вирішити це завдання та розкрити значення слова.

При передачі суспільно-політичної лексики іншою мовою (у нашому випадку, українською) слід враховувати значення лексичної одиниці у конкретній мовній ситуації, беручи до уваги її структуру, адже при перекладі суспільно-політичної лексики перекладачеві доводиться зустрічатися з різним

рівнем співвідношення між лексичними одиницями вихідної мови та мови перекладу.

Лексичні трансформації з'являються в результаті семантичної, довідкової та структурної різноманітності мовних одиниць текстів мови оригіналу та мови перекладу. Тому перекладач широко використовує засоби перекладу, які не змінюють зміст вихідного тексту, а змінюють деякі лексичні форми його вираження.

Найчастіше визначають сім типів лексичних трансформацій:

- конкретизація значень;
- диференціація значень;
- узагальнення значень;
- смисловий розвиток;
- антонімічний переклад;
- цілісне перетворення;
- компенсація втрат у процесі перекладу

Переклад англійських текстів суспільно-політичної тематики неможливо здійснювати і без граматичних трансформацій, які є частковою або повною перебудовою структури речення. Граматичні трансформації обумовлюються різними причинами: як суто граматичного, і лексичного характеру, хоча основну роль грають граматичні чинники, т. е. розбіжності у ладі мов [8].

Синтаксис і, зокрема, побудова речень є одним із способів експресивного впливу на читача, тому перекладачеві важливо стежити за тим, щоб ця експресивність при перекладі не втрачалася, або якщо мова йде про переклад офіційно-ділових або наукових текстів, не виникала непотрібна експресивність.

Основні типи граматичних трансформацій включають:

- синтаксичне уподібнення (дослівний переклад);
- членування пропозиції;
- об'єднання пропозицій;
- граматичні заміни (форми слова, частини мови або члена речення).

Граматичні трансформації – це насамперед перебудова речення (зміна його структури) і всілякі заміни як синтаксичного, так і морфологічного порядку. Граматичні трансформації обумовлюються різними причинами — як суто граматичного, і лексичного характеру, хоча основну роль грають граматичні чинники, тобто відмінності у структурі мов.

При зіставленні граматичних категорій і форм англійської та української мов зазвичай виявляються відсутність тієї чи іншої категорії в одній з мов, так і частковий збіг або повний їх збіг. Так, наприклад, в українській мові відсутні такі граматичні категорії, як артикль чи герундій. До часткових розбіжностей можна віднести категорії числа, розбіжності у формах пасивної конструкції або неповний збіг форм інфінітиву та дієприкметнику, відмінності у вираженні модальності тощо. І лише в окремих випадках зустрічається повний збіг граматичних форм двох мов.

Загалом при перекладі суспільно-політичного тексту застосовуються такі лексичні та граматичні трансформації, як додавання, опущення, заміна елемента висловлювання, зміна порядку слів, антонімічний переклад, конкретизація.

Ще одну проблему при перекладі представляють словосполучення, що є складнішими одиницями, ніж слова, оскільки у мові зустрічаються як вільні словосполучення, а й нерозкладні поєднання з фіксованим порядком слів. Якщо вільні поєднання слів відносно нескладно передати мовою перекладу, то фразеологічні одиниці нерідко становлять труднощі сприйняття і відтворення мовою-реципієнті, адже важливо не тільки транслювати сенс висловлювання, а й зберегти його образні характеристики.

Однак і під час перекладу вільних словосполучень виникають деякі труднощі. Йдеться про випадки опущення складової словосполучення в мові-донорі (це не є порушенням мовних норм у мові, що розглядається) і необхідності компенсування даного елемента в мові-реципієнті. Перекладач може скористатися додаванням як видом перекладацької трансформації, вдавшись до атрибутивного словосполучення. У словосполученнях з

опущенням конкретизуючого семантичного елемента під час перекладу можливе відновлення його за допомогою релевантного контекстуального аналога або додавання службової частини мови: *opposition spokesman* – офіційний представник опозиції; *assessment panel* - група з оцінки. Якщо в атрибутивному словосполученні є кілька іменників, важливо правильно визначити, до якого належить прикметник: *third country nationals* - громадяни третіх країн, *third country qualifications* -кваліфікації в третіх країнах.

При перекладі дво- та багаточленних словосполучень можна замінити одне з визначень, не порушивши цим зміст висловлювання [2, с. 98]. Трапляються випадки, коли поєднання неможливо розкласти і трансформувати в еквівалентне мовою перекладу через те, що атрибутивний елемент є єдиним синтаксичним цілим. До прийому опущення вдаються у разі, якщо виникає можливість плеоназму в мові-реципієнті [1].

У суспільно-політичному тексті також можна застосувати граматичні трансформації: *Union General* – Генеральні збори; *politics as usual* – звичайна політика; *protection notices and orders* – повідомлення та накази про захист (заміна синтаксичної позиції визначення); *piece of legislation* – законодавчий акт (зміна синтаксичної функції).

Фразеологічні одиниці є невід'ємною частиною політичних текстів. Образна фразеологія, як правило, перекладається з англійської мови російською різними способами залежно від наявності еквівалента або аналога у мові перекладу. У ряді фразеологізмів образність практично ідентична в мові-джерелі та в мові перекладу, наприклад: *to give heart to progress* (досл. віддавати душу за успіх). Такі одиниці доцільно перекладати з допомогою калькування, іноді з частковою лексичною заміною.

Отже, для правильного та коректного перекладу слів та словосполучень суспільно значущого та політично значущого пластів лексики мови слід враховувати ті кроки, які необхідні при перекладі взагалі: ідентифікація слова чи поєднання слів; осмислення змісту лексичної одиниці (слів, поєднань слів, речень тощо); відображення лексичної одиниці в максимально наближеній до

оригіналу смисловій формі; аналіз та коригування отриманого під час перекладу лексичного матеріалу з погляду контексту.

2.2 Способи відтворення суспільно політичної лексики в політичних промовах

Для дослідження способів відтворення суспільно політичної лексики в політичних промовах було обрано по 5 промов політиків Бориса Джонсона, Джо Байдена та Володимира Зеленського, виголошених в 2019-2022 роках. При цьому були використані оригінали документів та їх переклади (український у випадку Б. Джонсона та Дж. Байдена, а також англійський у випадку В. Зеленського), доступні на офіційних сайтах посольств Великої Британії та США в Україні, а також в інших відкритих джерелах.

2.2.1 Політичні промови Джо Байдена

Дослідження суспільно-політичної лексики в промовах Джо Байдена було здійснено на матеріалах його промов «Remarks by President Biden on America's Place in the World 2021» [48], «Remarks by President Biden on the United Efforts of the Free World to Support the People of Ukraine» [49] та інших.

Джо Байден, 46-й президент Сполучених Штатів, відомий своїми промовами, які мають на меті передати його політичні пріоритети, сприяти єдності та надихати американський народ. Його політичні виступи охоплюють широкий спектр тем, від внутрішніх питань до міжнародних відносин.

Ось деякі ключові аспекти політичних промов Джо Байдена:

Єдність і зцілення: у своїх промовах Байден часто наголошує на необхідності єдності та зцілення. Він часто закликає до двопартійної співпраці, закликаючи американців об'єднатися для вирішення проблем, з якими стикається нація. Він наголошує на важливості пошуку спільної мови та подолання розбіжностей для просування вперед як країни.

Політичні програми: у промовах Байдена окреслюються його політичні програми та пріоритети. Він займається такими питаннями, як зміна клімату, охорона здоров'я, расова рівність, економічне відновлення, інфраструктура, контроль над зброєю, імміграційна реформа та зовнішня політика. Його промови часто висвітлюють плани та ініціативи його адміністрації в цих сферах, підкреслюючи цілі та потенційний вплив запропонованої політики.

Співпереживання та зв'язок: Байден часто використовує особисті анекдоти та історії, щоб підняти емоційний зв'язок із аудиторією. Він розповідає про власний досвід і розповідає про труднощі та прагнення звичайних американців. Цей емпатичний підхід має на меті сприяти відчуттю спільної мети та розуміння.

Американські цінності: Байден часто наголошує на американських цінностях, таких як демократія, свобода, рівність, справедливість і можливості. Він позиціонує Сполучені Штати як маяк надії та наголошує на важливості підтримки цих цінностей як усередині країни, так і на світовій арені.

Зовнішня політика та дипломатія: промови Байдена щодо зовнішньої політики та дипломатії зосереджуються на відновленні міжнародних альянсів, вирішенні глобальних викликів та просуванні американських інтересів за кордоном. Він часто наголошує на важливості багатосторонності, дипломатії та міжнародного співробітництва у вирішенні таких питань, як зміна клімату, розповсюдження ядерної зброї та права людини.

Вирішення системних проблем: Байден у своїх промовах визнає існування системних проблем, таких як расизм, нерівність і несправедливість. Він наголошує на необхідності структурних змін і реформ для вирішення цих проблем і створення більш справедливого суспільства.

Надихаючі та мотиваційні елементи: промови Байдена часто включають надихаючі та мотиваційні елементи, спрямовані на заохочення американського народу до наполегливості, подолання викликів і спільної роботи для кращого майбутнього. Він підкреслює стійкість і силу американського духу і викликає почуття національної гордості.

Важливо зауважити, що зміст і фокус політичних промов Джо Байдена можуть відрізнятися залежно від контексту та аудиторії. Як і у випадку з будь-яким політичним діячем, його виступи підлягають інтерпретації та аналізу, і індивідуальні точки зору можуть відрізнятися щодо їх ефективності та впливу.

На початку лютого 2021 року Джо Байден виголосив промову «Про місце Америки у світі» [48], яка не схожа на стандартні щорічні звернення до Конгресу США, але багато в чому перегукується з типовими промовами американських президентів «Про стан держави». На порядку денному стояли цілі та завдання на президентський термін, пропозиції щодо реформування тих чи інших областей, налагодження міжнародних зв'язків тощо. Обнадійлива промова, повна багатообіцяючих, амбітних планів, також не обійшлася і без активного використання типової для Байдена специфічної манери висловлення думок та активного вживання суспільно-політичної лексики, яку Байден використовує, щоб висловити свої ідеї та позицію щодо питань, пов'язаних із роллю Сполучених Штатів у світі. В цій промові суспільно-політична лексика була використана наступними способами:

1. Формування дискусії з точки зору американських цінностей. Протягом усієї промови Байден використовував формулювання, які наголошували на важливості американських цінностей, таких як демократія, свобода слова та права людини.

<i>And as part of our commitment to truth, transparency, and accountability, we stated on day one — we started on day one with daily briefings of the press from the White House.</i>	<i>І в рамках нашої відданості правді, прозорості та підзвітності ми заявили в перший день — ми почали в перший день із щоденних брифінгів для преси з Білого дому.</i>
<i>Though many of these values have come under intense pressure in recent years, even pushed to the brink in the last few weeks, the American people are going to emerge from this moment stronger, more determined, and better equipped to unite the world in fighting to defend democracy, because we have fought for</i>	<i>Хоча багато з цих цінностей зазнали сильного тиску в останні роки, навіть підштовхнулися до межі в останні кілька тижнів, американський народ збирається вийти з цього моменту сильнішим, рішучішим і краще оснащеним, щоб об'єднати світ у боротьбі за захищати</i>

<i>it ourselves.</i>	<i>демократію, бо ми самі за неї боролися.</i>
----------------------	--

Окреслюючи основні ідеї своєї політики, Байден позиціонує себе та свою команду як прихильників демократичного підходу, про що говорять слова *our commitment to truth, transparency, and accountability.*, а Сполучені Штати Америки - як захисника демократичних цінностей на світовій арені, про що свідчать слова *unite our democratic values with our diplomatic leadership* та *unite the world in fighting to defend democracy.*

2. Опис міжнародних відносин з точки зору динаміки влади. Байден використовує формулювання, які наголошували на важливості динаміки влади в міжнародних відносинах.

<i>And so — so is the message I want the world to hear today: America is back. America is back. Diplomacy is back at the center of our foreign policy.</i>	<i>І ось таке повідомлення, яке я хочу, щоб світ почув сьогодні: Америка повернулася. Америка повернулася. Дипломатія знову в центрі нашої зовнішньої політики.</i>
<i>And finally, to successfully reassert our diplomacy and keep Americans safe, prosperous, and free, we must restore the health and morale of our foreign policy institutions.</i>	<i>І, нарешті, щоб успішно відновити нашу дипломатію та забезпечити безпеку, процвітання та свободу американців, ми повинні відновити здоров'я та моральний дух наших зовнішньополітичних установ.</i>

Використовуючи слова, які наголошують на важливості сили та могутності, Байден позиціонує Сполучені Штати як глобальну наддержаву, яку потрібно поважати та боятися.

3. Обговорення важливості дипломатії та співпраці: Байден також використовує формулювання, які наголошували на важливості дипломатії та співпраці в міжнародних відносинах.

<i>That must be this — we must start with diplomacy rooted in America's most cherished democratic values: defending freedom, championing opportunity, upholding universal rights, respecting the rule of law, and treating every person with dignity.</i>	<i>Мабуть, це так — ми повинні почати з дипломатії, яка базується на найдорожчих демократичних цінностях Америки: захисті свободи, відстоюванні можливостей, підтримці універсальних прав, повазі верховенства права та гідному ставленні до кожної людини.</i>
---	---

<p><i>Today, I'm announcing additional steps to course-correct our foreign policy and better unite our democratic values with our diplomatic leadership.</i></p>	<p><i>Сьогодні я оголошую про додаткові кроки для корекції курсу нашої зовнішньої політики та кращого об'єднання наших демократичних цінностей із нашим дипломатичним керівництвом.</i></p>
--	---

Використовуючи лексику, яка наголошує на важливості співпраці з іншими націями, Байден позиціонує Сполучені Штати як командного гравця та партнера, а не як самотнього актора на світовій арені. Він вкотре наголошує на ключовій ролі демократичних прав та свобод, проте в даному випадку говорить про них як основу для зовнішньої політики та дипломатії країни, про що свідчить численне використання словосполучення *our democratic values* в контексті зовнішньої політики.

4. Вирішення питань, пов'язаних із внутрішньою політикою. Нарешті, Байден використав формулювання, які торкалися питань, пов'язаних із внутрішньою політикою, таких як необхідність усунути нерівність доходів і захистити американських працівників.

<p><i>There's no longer a bright line between foreign and domestic policy. Every action we take in our conduct abroad, we must take with American working families in mind.</i></p>	<p><i>Більше немає чіткої межі між зовнішньою та внутрішньою політикою. Кожну дію, яку ми робимо за кордоном, ми повинні робити з урахуванням американських робітників та їх сімей.</i></p>
<p><i>If we invest in ourselves and our people, if we fight to ensure that American businesses are positioned to compete and win on the global stage, if the rules of international trade aren't stacked against us, if our workers and intellectual property are protected, then there's no country on Earth — not China or any other country on Earth — that can match us.</i></p>	<p><i>Якщо ми інвестуємо в себе та наших людей, якщо ми будемо боротися за те, щоб американський бізнес міг конкурувати та перемагати на світовій арені, якщо правила міжнародної торгівлі не будуть проти нас, якщо наші працівники та інтелектуальна власність будуть захищені, тоді на Землі немає жодної країни — ані Китаю, ані будь-якої іншої країни на Землі — яка могла б зрівнятися з нами.</i></p>

Вирішуючи ці питання, Байден позиціонує Сполучені Штати як націю, яка надає пріоритет потребам своїх громадян, водночас взаємодіючи зі світом у

глобальному масштабі. Байден підкреслює нерозривність зовнішньої та внутрішньої політики, наголошуючи на важливості урахування інтересів робочого класу, з думками про який повинна здійснюватись кожна дія за кордоном.

Як бачимо, в даній промові Байдена використовується різноманітна соціально-політична лексика, яка призначена для позиціонування Сполучених Штатів в якості глобальної наддержави, яка цінує демократію, свободу та співпрацю, а також розглядає питання, пов'язані з внутрішньою політикою.

В схожій манері виступав Джо Байден і 26 березня 2022 року в Варшаві, де в промові «Щодо об'єднання зусиль вільного світу, спрямованих на підтримку народу України» [49] він говорив на наступні теми:

1. Підтримка демократії, недопустимість жорстоких та нелюдських систем правління, свобода як головна цінність людства.

<i>But we emerged anew in the great battle for freedom: a battle between democracy and autocracy, between liberty and repression, between a rules-based order and one governed by brute force.</i>	<i>Але ми знову увійшли у велику битву за свободу: битву між демократією і автократією, між свободою і репресіями, між порядком, заснованим на правилах, і порядком, керованим грубою силою.</i>
<i>Over the last 30 years, the forces of autocracy have revived all across the globe. Its hallmarks are familiar ones: contempt for the rule of law, contempt for democratic freedom, contempt for the truth itself.</i>	<i>За останні 30 років сили автократії відродилися по всьому світу. Її ознаки знайомі: зневага до верховенства права, зневага до демократії й свободи, зневага до самої правди.</i>

Байден наголошує на складності сучасної геополітичної ситуації, посиленні позицій автократій та необхідності захисту демократичних цінностей на основі *rules-based order*, тобто *порядку, заснованого на правилах*. Повторення іменника *contempt* / *зневага* підкреслює ставлення президента до антидемократичних державних устроїв.

<i>And now, in the perennial struggle for democracy and freedom, Ukraine and its people are on the frontlines fighting to save</i>	<i>І зараз, у багаторічній боротьбі за демократію та свободу, Україна та її народ перебувають на передовій цієї</i>
--	---

<i>their nation. And their brave resistance is part of a larger fight for an essential democratic principles that unite all free people...</i>	<i>боротьби і рятують свою країну. І їхній хоробрий опір є частиною більшої боротьби за провідні демократичні принципи, які об'єднують усіх вільних людей...</i>
--	--

В даному уривку Джо Байден наголошує, що зараз фронт боротьби за демократичні цінності проходить в Україні, народ якої бореться за порятунок своєї нації. Слід зазначити, що в даному випадку перекладач посольства США в Україні дещо змінює вислів президента Байдена, перекладаючи *Ukraine and its people are on the frontlines fighting to save their nation* не дослівно, а розглядаючи дане речення в контексті попереднього та наступного, що в результаті трансформується в *перебувають на передовій цієї боротьби і рятують свою країну*. Подібна трансформація покращує розуміння всього уривку, даючи ясне розуміння позиції президента щодо визначної ролі України в глобальному демократичному середовищі.

2. Росія – ворог демократії.

<i>Today, Russia has strangled democracy — has sought to do so elsewhere, not only in its homeland. Under false claims of ethnic solidarity, it has invade neighboring nations.</i>	<i>Сьогодні Росія задушила демократію у себе і намагається зробити це в інших місцях, а не тільки в своїй країні. Під фальшивими заявами про етнічну солідарність вона відмовила у визнанні сусіднім країнам шляхом вторгнення у них.</i>
---	---

Байден наголошує на авторитарності путінського режиму, підкреслюючи насильницьке знищення та сплюндрування демократичних цінностей, як декларує РФ. Для цього використовує концептуальну метафору, наділяючи демократію людськими рисами і кажучи про те, що Росія її задушила - *Russia has strangled democracy*.

<i>The Kremlin wants to portray NATO enlargement as an imperial project aimed at destabilizing Russia. Nothing is further from the truth. NATO is a defensive alliance. It has never sought the demise of Russia.</i>	<i>Кремль хоче зобразити розширення НАТО як імперський проект, спрямований на дестабілізацію Росії. Немає нічого більш далекого від істини. НАТО є оборонним союзом, який ніколи не прагнув загибелі Росії.</i>
---	---

Байден використовує слово «Кремль» для позначення російського уряду, що є політичним терміном. Цей термін має негативний відтінок, оскільки він асоціюється з авторитаризмом і владолюбством керівництва. Використання словосполучення *imperial project* / *імперський проект* відбувається з метою опису сприйняття російською владою розширення НАТО. При цьому слово «імперський» явно натякає на агресивну загарбницьку політику самого Кремля. Мета НАТО описується як *defensive alliance* / *оборонний альянс*, що підкреслює відсутність намірів погрожувати чи атакувати Росію. Нарешті, він використовує фразу *the demise of Russia* / *загибель Росії*, щоб описати те, чого НАТО ніколи не прагнуло, що підкреслює бажання США захищати власні інтереси та зберегти мир в регіоні.

3. Росія – агресор.

<p><i>There is simply no justification or provocation for Russia's choice of war. It's an example of one of the oldest of human impulses: using brute force and disinformation to satisfy a craving for absolute power and control.</i></p>	<p><i>Просто немає виправдання цій війни чи приводу для цієї війни, розв'язаної за рішенням Росії. Це приклад одного з найдавніших в історії людства імпульсів: застосувати грубу силу та дезінформацію, щоб задовольнити спрагу абсолютної влади та абсолютного контролю.</i></p>
---	--

У цьому уривку ми бачимо використання соціальної та політичної лексики, вжитої з метою підкреслення серйозності ситуації, пов'язаної з вибором війни. По-перше, слово *justification* / *виправдання* означає моральний або етичний стандарт, якого Росія не дотрималася, підкреслюючи ідею, що її дії є неприйнятними. Слово *provocation* / *провокація*, яке перекладач трансформує в «*привід*», говорить про те, що дії Кремля були навмисними та мали на меті викликати відповідну реакцію світового суспільства, що ще більше посилює думку про те, що їхня поведінка є агресивною та необґрунтованою. Фраза *using brute force* / *з використанням грубої сили* зображує військові дії Росії як агресивні та насильницькі, а термін *disinformation* / *дезінформація* підкреслює ідею, що свої дії Кремль цинічно виправдовує перед усім світом, дезінформуючи спільноту. Нарешті, фраза *craving for absolute power and control*

є звинуваченням Кремля та свідчить про те, що поведінка російської влади є не лише агресивною, але й керованою бажанням домінувати.

4. Санкції як зброя проти Кремля.

<p><i>Within days of its invasion, the West had moved jointly with sanctions to damage Russia's economy. To date, the United States has sanctioned 140 Russian oligarchs and their family members, seizing their ill-begotten gains: their yachts, their luxury apartments, their mansions. These officials and oligarchs have reaped enormous benefit from the corruption connected to the Kremlin, and now they have to share in the pain.</i></p>	<p><i>За кілька днів після вторгнення Захід спільно наклав санкції і завдав збитків російській економіці. На сьогоднішній день Сполучені Штати ввели санкції проти 140 російських олігархів та членів їхніх сімей, конфіскувавши їхні злочинні здобутки – їхні яхти, їхні розкішні апартаменти, їхні особняки. Ці чиновники та олігархи отримали величезну користь від корупційних зв'язків з Кремлем, і тепер їм доводиться болісно платити за це.</i></p>
--	---

В даному уривку Байден використовує наступні приклади суспільно-політичної лексики:

- *Sanctions / санкції* - цей термін означає заходи, вжиті Заходом, щоб покарати Росію за її вторгнення.
- *Russian oligarchs / російські олігархи*. Використання цього терміну свідчить про те, що корупція та нерівність багатства в Росії є серйозними проблемами, і що ті, хто перебуває при владі, на цьому наживаються, в тому числі, за рахунок чергової війни. Сюди ж відноситься фраза *corruption connected to the Kremlin / корупційні зв'язки з Кремлем*.
- *Ill-begotten gains / злочинні здобутки* – використання цього терміну свідчить про те, що багатство російських олігархів було отримано шляхом корупції та іншої незаконної діяльності.
- *To share in the pain / болісно платити* - ця фраза свідчить про те, що заможні олігархи, які отримали вигоду від корупції, тепер повинні понести наслідки за свої дії. Це означає, що покарання олігархів є формою соціальної справедливості.

5. Допомога Україні як шлях до перемоги. Боротьба українського народу.

<p><i>... And thanks to the courage and bravery of the Ukrainian people the equipment we've sent and our colleagues have sent have been used to devastating effect to defend Ukrainian land and airspace. Our Allies and partners have stepped up as well.</i></p>	<p><i>... Завдяки мужності та хоробрості українського народу військову техніку, яку надіслали ми та наші колеги, було використано з вражаючою ефективністю для захисту української землі та повітряного простору. Активізувалися також наші союзники та партнери.</i></p>
--	---

В даному уривку Байден вживає вирази, які підкреслюють героїзм українського народу, який захищає свою країну. Цій меті слугує вираз *courage and bravery of the Ukrainian people* / мужність і відвага українського народу, вихваляючи український народ, оратор висловлює підтримку йому та його боротьбі з загарбником. *Our Allies and partners* / союзники та партнери – ця фраза має політичний характер і її використання спрямоване на підтримку України, демонстрацію того, що вона не одна у своїй боротьбі.

Загалом в даній промові, як і в більшості інших, Джо Байден демонструє глибоке розуміння соціально-політичних питань. У своїх промовах він часто використовує спеціальну лексику, пов'язану з урядом, політикою та дипломатією, щоб повідомити про свої ідеї та бачення країни.

Наприклад, у своїй інавгураційній промові 20 січня 2021 року Джо Байден використав низку соціально-політичної лексики, щоб окреслити свої пріоритети на посаді президента. Він назвав «єдність», «демократію», «справедливість», «справедливість», «свободу» та «гідність» основними цінностями, якими керується політика його адміністрації. Він також використовував такі терміни, як «системний расизм», «кліматична криза» та «економічна нерівність», щоб вирішити нагальні соціальні та екологічні проблеми, з якими стикається країна.

У своїх промовах про зовнішню політику Джо Байден часто вживає спеціальну лексику, пов'язану з дипломатією та міжнародними відносинами. Він використовує такі терміни, як «стратегічне партнерство», «глобальні альянси», «дипломатичні ініціативи» та «міжнародне співробітництво», щоб

описати підхід його адміністрації до зовнішніх справ. Загалом промови Джо Байдена демонструють його майстерне володіння соціально-політичною лексикою та його здатність ефективно використовувати мову, щоб донести свої ідеї та пріоритети до американського народу.

2.2.2 Політичні промови Бориса Джонсона

Дослідження суспільно-політичної лексики в промовах Бориса Джонсона було здійснено на матеріалах його першої [45] та останньої [46] промов на посаді прем'єр-міністра Великої Британії, а також інших матеріалів.

Борис Джонсон — британський політик, який обіймав посаду прем'єр-міністра Сполученого Королівства з липня 2019 року по травень 2022 року. Протягом свого перебування на посаді він виступав із численними промовами на різні теми, зокрема Brexit, внутрішню політику, міжнародні відносини тощо.

Ось деякі ключові характеристики та теми, які зазвичай асоціюються з політичними промовами Бориса Джонсона:

Риторика та стиль: Борис Джонсон відомий своїм виразним риторичним стилем, який часто включає колоритну мову, яскраві метафори та гумористичні анекдоти. Його промови часто характеризуються розмовним тоном і особистим підходом, спрямованим на те, щоб залучити аудиторію та зв'язатися з нею.

Brexit: значна увага у виступах Бориса Джонсона була приділена Brexit, процесу виходу Сполученого Королівства з Європейського Союзу. Він агітував за Brexit під час референдуму 2016 року, а згодом керував зусиллями уряду щодо укладення угоди про вихід. Його промови щодо Brexit часто наголошували на можливостях відновлення контролю, суверенітету та укладення нових торгових угод для Великобританії.

«Завершіть Brexit»: під час загальних виборів 2019 року Борис Джонсон популяризував гасло «Get Brexit Done», яке підкреслювало його відданість здійсненню Brexit і просуванню вперед у іншій внутрішній політиці. Ця фраза

стала центральною темою його виступів, передаючи відчуття терміновості та обіцяючи завершити процес Brexit.

Внутрішня політика: у своїх промовах Джонсон часто торкався пріоритетів внутрішньої політики, таких як інвестиції в інфраструктуру, охорону здоров'я, освіту та правоохоронні органи. Він часто наголошував на необхідності економічного зростання, створення робочих місць і покращення суспільних послуг.

Глобальна Британія: Борис Джонсон часто посилався на своє бачення «Глобальної Британії» у своїх промовах, наголошуючи на потенціалі Великобританії як глобальної торгової нації та її ролі в міжнародних справах. Він наголосив на важливості налагодження нових партнерств і торгових угод за межами Європейського Союзу.

Пандемія COVID-19: пандемія COVID-19 суттєво вплинула на прем'єрство Бориса Джонсона, і він виступив із кількома промовами, присвяченими реагуванням уряду на кризу. Він часто надавав оновлену інформацію про заходи боротьби з поширенням вірусу, кампанії вакцинації та плани економічного відновлення.

Важливо зазначити, що зміст і теми промов Бориса Джонсона змінювалися з часом на основі політичних подій, подій і пріоритетів під час його перебування на посаді прем'єр-міністра.

24 липня 2019 року Борис Джонсон виголосив свою першу промову на посаді прем'єр-міністра Великої Британії [45]. В ній він звернувся до британського суспільства, повідомивши про початок роботи як глави уряду, а також окреслив свої пріоритети на цій посаді. Вагому роль в ній відіграла соціально-політична лексика, яку Джонсон активно вживає в публічних виступах. Так, найвиразнішими прикладами є наступні:

1. Об'єднання нації.

<i>And I will tell you something else about my job. It is to be prime minister of the whole United Kingdom, and that means uniting our country.</i>	<i>І ще де що розкажу про свою роботу. Бути прем'єр-міністром усього Сполученого Королівства - це означає об'єднання нашої</i>
---	--

	<i>країни.</i>
--	----------------

В даному уривку *uniting our country / об'єднання нашої країни* вживається як данина традиції «консерватизму однієї нації» та використовується Джонсоном, щоб позиціонувати себе як об'єднуючу фігуру, яка працюватиме над забезпеченням єдності народу та виконанням його волі. Джонсон неодноразово закликав до «єдності» у своїй промові, наголошуючи на своєму бажанні об'єднати країну після суперечливих дебатів щодо Brexit. Він використовує дану лексему, щоб створити відчуття спільної мети та позиціонувати себе як об'єднуючу фігуру, яка може вилікувати розкол у суспільстві.

2. Забезпечення Брекзиту.

<i>And we will do a new deal, a better deal that will maximise the opportunities of Brexit while allowing us to develop a new and exciting partnership with the rest of Europe. Based on free trade and mutual support.</i>	<i>І ми укладемо нову угоду, кращу угоду, яка максимізує можливості Brexit, дозволяючи нам розвивати нове та захоплююче партнерство з рештою Європи на основі вільної торгівлі та взаємної підтримки.</i>
---	---

Джонсон неодноразово обіцяв «забезпечити Brexit» у своїй промові, використовуючи цю фразу як скорочення для своєї головної політичної мети. Цей термін використовується, щоб вказати на його рішучість дотримуватись результатів референдуму та позиціонувати себе як сильного лідера, який може добиватися результатів.

<i>And don't forget that in the event of a no deal outcome, we will have that extra lubrication of the 39bn pounds and whatever deal we do, we will prepare this autumn for an economic package to boost British business and to lengthen this country's lead as the number one destination in this continent for overseas investment.</i>	<i>І не забувайте, що в разі відсутності угоди ми матимемо додаткове мастило в розмірі 39 мільярдів фунтів стерлінгів, і яку б угоду ми не укладали, ми підготуємося цієї осені до економічного пакету для стимулювання британського бізнесу та подовження лідерства цієї країни як місця номер один на цьому континенті для закордонних інвестицій.</i>
--	--

Використання фрази *extra lubrication* є прикладом соціальної лексики. Ця фраза є метафорою, яка порівнює 39 мільярдів фунтів стерлінгів (фінансовий

розрахунок Великої Британії з ЄС) із мастильним матеріалом, який допоможе Великій Британії досягти результату без угоди з ЄС. Використання цієї фрази має на меті створити більш невимушений і доступний тон у промові. Використання фрази *an economic package to boost British business* є прикладом політичної лексики. Ця фраза спрямована на те, щоб звернути увагу на економічні проблеми аудиторії та передати зобов'язання спікера підтримувати британський бізнес. Фраза *lengthen this country's lead as the number one destination in this continent for overseas investment* також є політичним посланням, оскільки підкреслює потенціал Великобританії для економічного зростання та успіху після виходу з ЄС.

3. Концепція «глобальної Британії».

<p><i>All this and more we can do now and only now at this extraordinary moment in our history, and after three years of unfounded self-doubt, it is time to recover our natural and historic role as an enterprising, outward looking and truly global Britain, generous in temper and engaged with the world.</i></p>	<p><i>Все це та багато іншого ми можемо зробити зараз і тільки зараз у цей надзвичайний момент нашої історії, і після трьох років безпідставних сумнівів у собі настав час відновити нашу природну та історичну роль підприємливої, націленої назовні та справді глобальної Британії, великодушною та залученою до світу.</i></p>
---	---

Джонсон кілька разів посилався на своє бачення Британії як «глобальної Британії», наголошуючи на своєму бажанні зміцнити міжнародну позицію країни. Цей термін використовується, щоб вказати на його прагнення збільшити вплив Британії на світовій арені та позиціонувати себе як лідера, який може досягти цієї мети.

Загалом, перша промова Бориса Джонсона на посаді прем'єр-міністра характеризувалася використанням ним соціально-політичної лексики, що дозволило йому позиціонувати себе як об'єднуючу фігуру, яка прагне покращити життя людей, здійснити Brexit і зміцнити міжнародну позицію Великобританії. Використовуючи ці терміни, він зміг створити позитивний і надихаючий тон, а також засвідчити свою рішучість слідувати своїм політичним цілям.

В останній своїй промові на посаді прем'єр-міністра, виголошеній 6 вересня 2022 року [46], Борис Джонсон підвів підсумки свого трирічного перебування в якості глави британського уряду. Головними темами промови були наступні:

1. Здобутки за час перебування на посаді.

<p><i>I am proud to have discharged the promises I made my party when you were kind enough to choose me... Delivering Brexit. Delivering our manifesto commitments – including social care. Helping people up and down the country. Ensuring that Britain is once again standing tall in the world.</i></p>	<p><i>Я пишаюся тим, що виконав обіцянки, які дав своїй партії, коли ви були так люб'язні вибрати мене. Здійснення Brexit. виконання передвиборних зобов'язань, включаючи соціальну допомогу. Допомога людям у країні. Забезпечення того, щоб Британія знову займала високі позиції у світі.</i></p>
---	--

Як бачимо, Джонсон вкотре згадує Брекзит, який сам експрем'єр вважає своїм найбільшим здобутком та приніс значні позитивні наслідки для політичної та економічної політики Британії. Також він згадує *manifesto commitments* – термін, який вживається в політичних кампаніях для позначення обіцянок, даних політичною партією виборцям під час виборів. Наголошуючи на своєму успіху у виконанні цих зобов'язань, Джонсон звертається до прихильників своєї партії та підкреслює свою надійність як політика. Також він посилається на *social care* - соціальну допомогу, яка є проблемою, яка стосується багатьох людей у Великобританії та є важливою для його виборців. Нарешті, він використовує фразу *standing tall in the world*, що є англomовним політичним терміном, який використовується для опису впливу та влади країни на світовій арені. Використовуючи цю фразу, Джонсон підкреслює свій успіх у просуванні інтересів Великобританії та позиціонуванні країни як ключового гравця в міжнародних справах.

2. Криза в країні.

<p><i>This is a tough time for the economy. This is a tough time for families up and down the country. We can, and we will, get through it and we will come out stronger the other side.</i></p>	<p><i>Це важкий час для економіки. Це важкий час для сімей по всій країні. Ми можемо, і ми це зробимо, і ми вийдемо сильнішими з іншого боку.</i></p>
--	---

У цьому уривку Борис Джонсон використовує соціальну та політичну лексику, щоб передати повідомлення про надію та стійкість у важкий період. Так, тут двічі повторюється фраза *tough time*. Це словосполучення призначене для визнання труднощів, з якими стикаються люди та економіка. Це поширена фраза, яка використовується в політичному дискурсі, щоб передати співчуття та розуміння до досвіду людей. Використання фрази *up and down the country* підкреслює національний масштаб проблеми. Фраза *We can, and we will* передбачає почуття рішучості та свободи волі. Використовуючи слово «ми», Джонсон позиціонує себе як лідера, який активно працює над вирішенням проблеми, а не просто спостерігача за ситуацією. Фраза *we will come out stronger the other side* також має на меті вселити в аудиторію надію та стійкість.

<p><i>And if Putin thinks that he can succeed by blackmailing or bullying the British people then he is utterly deluded.</i></p>	<p><i>І якщо Путін думає, що він може досягти успіху, шантажуючи або залякуючи британський народ, то він абсолютно оманюється.</i></p>
--	--

Даний уривок демонструє впевненість Джонсона в тому, що причина кризи полягає в політиці Кремля. Фраза *blackmailing or bullying* є натяком на те, що дії Путіна є порушенням соціальних норм. Крім того, фраза *utterly deluded* має на увазі, що дії Путіна не тільки неправильні, але й ірраціональні або помилкові. Цей зворот позиціонує Джонсона як сильного, рішучого лідера, який не боїться виступати проти тих, хто може загрожувати британському народу, і навпаки – демонструє слабкість Путіна.

Загалом Борис Джонсон відомий своїм використанням колоритної та часто нетрадиційної мови. Його часто звинувачують у використанні популістської лексики, яка має на меті звернутися до простих людей і позиціонувати себе як захисника їхніх інтересів. Поряд з цим, Джонсон часто використовує націоналістичну мову, щоб закликати до почуття національної гордості та ідентичності. Він наголошує на британському суверенітеті, історії та культурі та часто формулює проблеми з точки зору того, що найкраще для країни та її народу. Також як член Консервативної партії Джонсон також

використовує мову, яка відображає основні цінності партії, такі як особиста відповідальність, особиста свобода та традиційні цінності. Як колишній журналіст і редактор журналу The Spectator, Джонсон має досвід економіки та часто оперує економічними термінами, щоб пояснити свою політику та бачення країни. Як політик, в мові він часто використовує політичний жаргон для спілкування зі своїми колегами та виборцями.

Загалом використання Борисом Джонсоном соціально-політичної лексики характеризується сумішшю популістської мови, економічних термінів, політичного жаргону, консервативних та націоналістичних зворотів тощо.

2.2.3 Політичні промови Володимира Зеленського

Дослідження суспільно-політичної лексики в промовах Володимира Зеленського було здійснено на матеріалах його промов перед Парламентом Великої Британії [47] та Конгресом США [51], їх перекладів та інших матеріалів.

Чинний президент України Володимир Зеленський неодноразово виступав із політичними промовами, торкаючись низки питань, пов'язаних із його президентством та політичним ландшафтом країни. Ось кілька ключових аспектів політичних виступів Володимира Зеленського:

Боротьба з корупцією та реформи: Зеленський постійно наголошував на своїй відданості боротьбі з корупцією та здійсненню реформ в Україні. Він часто говорить про необхідність прозорості, підзвітності та верховенства права. Зеленський наголошує на зусиллях своєї адміністрації щодо боротьби з корупцією на всіх рівнях влади та заохочує культуру доброчесності та належного управління.

Мир і вирішення конфліктів: Україна зіткнулася з постійними конфліктами, зокрема в східних регіонах Донецької та Луганської областей. Зеленський виступає з промовами, в яких виступає за мирне вирішення цих

конфліктів і наголошує на важливості національної єдності. Він закликав до діалогу, переговорів і дипломатії для досягнення міцного миру в регіоні.

Економічний розвиток: Зеленський часто звертається до економічних питань у своїх виступах, акцентуючи увагу на сприянні інвестиціям, створенню робочих місць та економічному зростанні. Він наголошує на важливості покращення бізнес-клімату, залучення прямих іноземних інвестицій та впровадження політики для стимулювання економічного розвитку та підвищення рівня життя українців.

Демократія та демократичні реформи: Зеленський наголошує на важливості зміцнення демократичних інститутів, захисту прав людини та просування демократичних цінностей. Він говорить про необхідність вільного та чесного виборчого процесу, незалежної судової системи та активного громадянського суспільства. Зеленський також обговорив зусилля своєї адміністрації щодо підвищення прозорості та інклюзивності в процесах прийняття рішень.

Євроінтеграція: Володимир Зеленський послідовно висловлював свою прихильність євроінтеграції України. Він часто наголошує на перевагах тіснішої співпраці з Європейським Союзом і говорить про важливість узгодження українських інституцій і законодавства з європейськими стандартами. Зеленський виступає за посилення економічної інтеграції, лібералізацію візового режиму та тісніші зв'язки з країнами ЄС.

Цифровізація та інновації: Зеленський часто обговорює важливість цифровізації, технологічних інновацій і цифрової економіки. Він підкреслює потенціал нових технологій для стимулювання економічного зростання, покращення управління та покращення суспільних послуг. Зеленський запустив ініціативи щодо сприяння цифровізації в різних секторах, включаючи електронне урядування та електронні послуги.

Молодь та соціальні проблеми: Зеленський у своїх виступах часто звертається до проблем та прагнень молодих українців. Він наголошує на важливості надання можливостей для молоді, вирішення соціальних питань,

таких як освіта, охорона здоров'я та доступне житло. Зеленський виступає за політику, яка надає пріоритет добробуту та розвитку підростаючого покоління.

Важливо зазначити, що зміст і спрямованість політичних виступів Володимира Зеленського можуть відрізнятися залежно від конкретного контексту та політичного ландшафту, що розвивається в Україні. Ці ключові аспекти висвітлюють деякі повторювані теми в його промовах, але окремі промови можуть стосуватися конкретних політичних ініціатив, міжнародних відносин або інших нагальних питань, що постають перед країною.

З початком повномасштабної війни, для привернення уваги світової спільноти та залучення допомоги, Володимир Зеленський виступив з низкою промов у різних форматах, зокрема в соціальних мережах та перед іноземними законодавчими органами. Першою з них став виступ президента перед Парламентом Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії [47].

В промові В. Зеленський використав різноманітну лексику, яка мала привернути увагу до війни та активізувати міжнародну підтримку.

<i>I am addressing all the people of the United Kingdom and all the people from the country with a big history. I am addressing you as a citizen, as a president, of also a big country, with a dream and big effort.</i>	<i>Я звертаюся до всіх людей Сполученого Королівства. До всіх людей Великої Британії. Великого народу. З великою історією. Я звертаюся до вас як громадянин, як Президент, але теж великої країни. З великою мрією. І великою боротьбою.</i>
---	--

З самого початку В. Зеленський згадує, що Сполучене Королівство є країною з *великою історією*, що є способом визнання спадщини та культурної значущості країни. Водночас Зеленський називає і себе *громадянином і президентом великої країни*. Це спосіб підкріпити свою національну ідентичність і продемонструвати почуття гордості за свою країну, який демонструє парламентарям рівність британського та українського народу. Зеленський говорить про свою країну як про *мрію* та *велику боротьбу*. Ця

техніка зазвичай використовується в політичних промовах, щоб спонукати людей до дій і створити відчуття мети.

<i>Just the same way you once didn't want to lose your country when the Nazis started to fight your country and you had to fight for Britain.</i>	<i>Так само, як ви не хотіли втратити свій острів, коли нацисти готувалися розпочати битву за вашу велику державу, битву за Британію.</i>
---	---

Згадуючи про нацистів і Британію, Зеленський згадує відомі своїй аудиторії історичні події та постаті. Це дозволяє йому задіяти соціально-політичну лексику, пов'язану з цими подіями та постатями - *to fight your country* / *боротьба за свою країну*. Зеленський проводить аналогію між ситуацією, з якою сьогодні зіткнулася Україна, та ситуацією, з якою опинилася Британія під час Другої світової війни. Це дозволяє йому використовувати соціально-політичну лексику, пов'язану з цією ситуацією, наприклад *патріотизм* і *пожертва*, щоб спонукати аудиторію до дії.

<i>On day four, we started taking people captive. We have not been torturing them – we remain humane even on day four of this terrible war.</i>	<i>На четвертий день, коли полонених ми вже почали брати десятками, ми не втратили гідності. І не знущалися над ними. Бо ми залишилися людьми на четвертий день цієї ганебної війни.</i>
---	--

Використання слів «полон» і «катування» вказує на відсутність людяності в російських солдат та збереження гідності в українців, які, незважаючи на війну, залишаються людьми. Наголошуючи на тому, що вони не катували полонених, Зеленський виставляє українських військових гуманними та справедливими, незважаючи на обставини війни.

<i>We will not give up and we will not lose. We will fight until the end, at sea, in the air. We will continue fighting for our land, whatever the cost.</i>	<i>Ми не здамося й не програємо! Ми підемо до кінця. Ми будемо боротися на морях, будемо битися в повітрі, ми будемо захищати нашу землю, хоч би якою була ціна.</i>
--	--

Володимир Зеленський використовує зворот *до кінця*, щоб вказати на відданість досягненню певної мети, навіть незважаючи на виклики та перешкоди. Згадки про *море* та *повітря* використані з тією ж метою, та

посилює попередній та наступний звороти. Так, фраза *будь-якою ціною* є риторичним прийомом, який часто використовують у політичних промовах, щоб вказати на готовність заплатити будь-яку ціну, необхідну для досягнення певної мети. У цьому контексті це свідчить про те, що Україна готова принести в жертву будь-що для збереження нації.

<p><i>Please increase the pressure of sanctions against this country (Russia), please recognise this country as a terrorist state and please make sure our Ukrainian skies are safe. Please make sure you do what needs to be done and what is stipulated by the greatness of your country.</i></p>	<p><i>Посилуйте санкції проти держави-терориста. Визнайте її нарешті державою-терористом. Знайдіть спосіб зробити безпечним наше українське небо. Зробіть те, що ви можете. Те, що ви повинні. До чого зобов'язує велич вашої держави і вашого народу.</i></p>
---	--

В даному уривку Зеленський використовує специфічні терміни, такі як *санкції*, *країна-терорист* тощо, які є поширеними в політичному дискурсі та використовуються для опису конкретних дій, ситуацій та понять. Зеленський підкреслює важливість тих дій, яких він вимагає, використовуючи такі фрази, як *what needs to be done* і *what is stipulated by the greatness of your country*.

Таким чином, в даній промові Володимир Зеленський просить в британського суспільства допомоги в боротьбі з агресором, пояснюючи парламентарям масштаби вторгнення та сподіваючись на їх підтримку.

Промова президента України перед Конгресом США, яка була виголошена 21 грудня 2022 року [51], присвячена тій самій проблематиці війни, потребам економіки, армії та суспільства України, а також вдячності за вже надану американським урядом допомогу.

<p><i>Against all odds and doom-and-gloom scenarios, Ukraine didn't fall. Ukraine is alive and kicking. Thank you. And it gives me good reason to share with you our first, first joint victory: We defeated Russia in the battle for minds of the world.</i></p>	<p><i>Всупереч усім перешкодам і похмурих сценаріям Україна не впала. Україна жива та б'ється. І це дає мені вагомі підстави поділитися з вами нашою першою спільною перемогою – ми перемогли росію в битві за думки світу.</i></p>
---	---

Зеленський вживає ідіому *against all odds*, що означає незважаючи на труднощі чи перешкоди. Він також використовує словосполучення *doom-and-*

gloom scenarios, що означає негативні або песимістичні прогнози щодо ситуації. Президент використовує метафору *Ukraine is alive and kicking*, щоб підкреслити стійкість країни. Він також використовує метафору *the battle for minds*, щоб описати війну з точки зору конкуруючих наративів та сприйняття. Зеленський двічі повторює слово «перший» в виразі *our first, first joint victory*, щоб підкреслити важливість перемоги та вказати, що попереду будуть ще інші перемоги.

<p><i>Russians — Russians use everything, everything they have against Bakhmut and other our beautiful cities. The occupiers have a significant advantage in artillery. They have an advantage in ammunition. They have much more missiles and planes than we ever had. It's true, but our defense forces stand. And — and we all are proud of them.</i></p>	<p><i>Російська армія використовує проти Бахмута та інших наших прекрасних міст усе, що може. Перевага окупантів в артилерії дуже відчутна. У них у рази більше снарядів, ніж є в нас. Вони використовують у рази більше ракет та авіації, ніж ми будь-коли мали. Але наші сили оборони стоять. І ми всі пишаємося ними.</i></p>
--	--

Зеленський тричі повторює фразу *they have*, щоб підкреслити військову перевагу російських окупантів в районі Бахмуту та виділити силу українського народу та української армії, яка не зважає на перевагу ворога та захищає українські міста. Зеленський за допомогою зіставлення протиставляє військову могутність російських окупантів мужності українських сил оборони. Визнаючи перевагу в озброєнні та ресурсах противника, він підкреслює хоробрість та рішучість українських воїнів, які тримають позиції. Зеленський активно використовує технічні військові терміни, такі як «артилерія», «боеприпаси», «ракети» та «літаки», щоб описати військову техніку, яку використовують обидві сторони. Це допомагає створити відчуття терміновості, та необхідності допомоги українській армії.

<p><i>We have artillery, yes. Thank you. We have it. Is it enough? Honestly, not really. If your Patriots stop the Russian terror against our cities, it will let Ukrainian patriots work to the</i></p>	<p><i>Ми потребуємо вашої допомоги, щоб не просто стояти в таких боях, а щоб переломити це. Щоб перемогти на полі битви. Якщо ваші «Патріоти» зупинять</i></p>
--	--

<i>full to defend our freedom.</i>	<i>російський терор проти наших міст, це дасть змогу українським патріотам повною мірою працювати на захист нашої свободи.</i>
------------------------------------	--

Зеленський двічі використовує слово патріоти: в першому випадку – в прямому сенсі стосовно українців, що передає почуття націоналістичної гордості та відданості країні, а також використовує слово «Patriots» як посилання на ракетну систему Patriot, систему протиракетної оборони американського виробництва, яку Україна прагне отримати для захисту від російської агресії. Зеленський використовує термін «російський терор» для пояснення конгресменам жахів, які чинять росіяни на тимчасово окупованих територіях.

<i>When Russia cannot reach our cities by its artillery, it tries to destroy them with missile attacks. More than that, Russia found an ally in this — in this genocidal policy: Iran. Iranian deadly drones sent to Russia in hundreds — in hundreds became a threat to our critical infrastructure. That is how one terrorist has found the other.</i>	<i>Якщо росія не дістає до наших міст артилерією, вона намагається знищити їх ракетами. Ба більше, росія знайшла спільника в цій геноцидній політиці. Це Іран. Іранські вбивчі дрони, які йдуть до росії сотнями, стали загрозою для нашої критичної інфраструктури. Так один терорист знаходить іншого.</i>
--	--

Зеленський зіставляє дії Росії та Ірану, щоб підкреслити їх неpubлічний альянс і загрозу, яку вони становлять для України. Цей прийом використовується, щоб привернути увагу до подібності між двома країнами та підкреслити їхній спільний негативний вплив на Україну. Використання звороту *Russia found an ally in this — in this genocidal policy* допомагає створити яскравий образ, для впливу на сприйняття та емоції аудиторії. Використання таких технічних термінів, як *вбивчі дрони* та *критична інфраструктура* додає конкретності та авторитетності заявам президента.

<i>Financial assistance is also critically important, and I would like to thank you, thank you very much, thank you for both financial packages you have already provided us with</i>	<i>Фінансова допомога також критично важлива. І я хотів би подякувати вам як за фінансові пакети, які ви вже надали нам, так і за ті, щодо яких ви, можливо,</i>
---	--

<p><i>and the ones you may be willing to decide on. Your money is not charity. It's an investment in the global security and democracy that we handle in the most responsible way.</i></p>	<p><i>ухвалите рішення. Ваші гроші – це не благодійність. Це інвестиція у глобальну безпеку та демократію, до якої ми ставимося найвідповідальніше.</i></p>
--	---

Використання формальної мови, як-от «фінансові пакети», «інвестиції» та «демократія», надає повідомлення оратора більш авторитетного та серйозного тону. Фраза *Your money is not charity* — це метафора, яка позиціонує фінансову допомогу як інвестицію в глобальну безпеку та демократію. Ця метафора допомагає переосмислити фінансову допомогу як стратегічне рішення, а не просто акт щедрості.

<p><i>I'm glad to say that President Biden supported our peace initiative today. Each of you, ladies and gentlemen, can assist in the implementation to ensure that America's leadership remains solid, bicameral and bipartisan.</i></p>	<p><i>І саміт, який можна провести, – я радий відзначити сьогодні, що Президент Байден підтримав цю нашу ініціативу. Кожен із вас, пані та панове, може сприяти в її реалізації. Щоб лідерство Америки залишалося беззаперечним, двопалатним і двопартійним.</i></p>
---	--

В даному уривку В. Зеленський вживає такий термін, як *peace initiative* — цей термін стосується конкретної політичної пропозиції, яка спрямована на сприяння миру. Використання цього терміну є прикладом того, як політики часто використовують формулювання, спрямовані на звернення до прагнення суспільства до миру та безпеки. Говорячи про США, Зеленський вживає термін *лідерство*, де має на увазі роль Америки як лідера на світовій арені та важливість збереження цього лідерства. Також президентом вжито слова *bicameral and bipartisan*, які відсилають нас до моделі уряду в Сполучених Штатах, де в законодавчих органах, наприклад, Конгресі, використовується *двопалатна* модель. *Двопартійний* стосується двох головних партій в США — демократів та республіканців.

Отже, президент України Володимир Зеленський у своїх виступах використовує різноманітну суспільно-політичну лексику. Він активно використовує специфічні суспільно-політичні терміни, такі як «демократія»,

«свобода», «справедливість», «права людини», «корупція», «реформи», «громадянське суспільство», «політична стабільність», «національна безпека» та «євроінтеграція» у своїх виступах. Також В. Зеленський використовує риторичні запитання, щоб акцентувати увагу на соціально-політичних питаннях. Наприклад, він може запитати: «Чи в такій Україні ми хочемо жити?» привернути увагу до соціальних проблем, таких як бідність чи корупція.

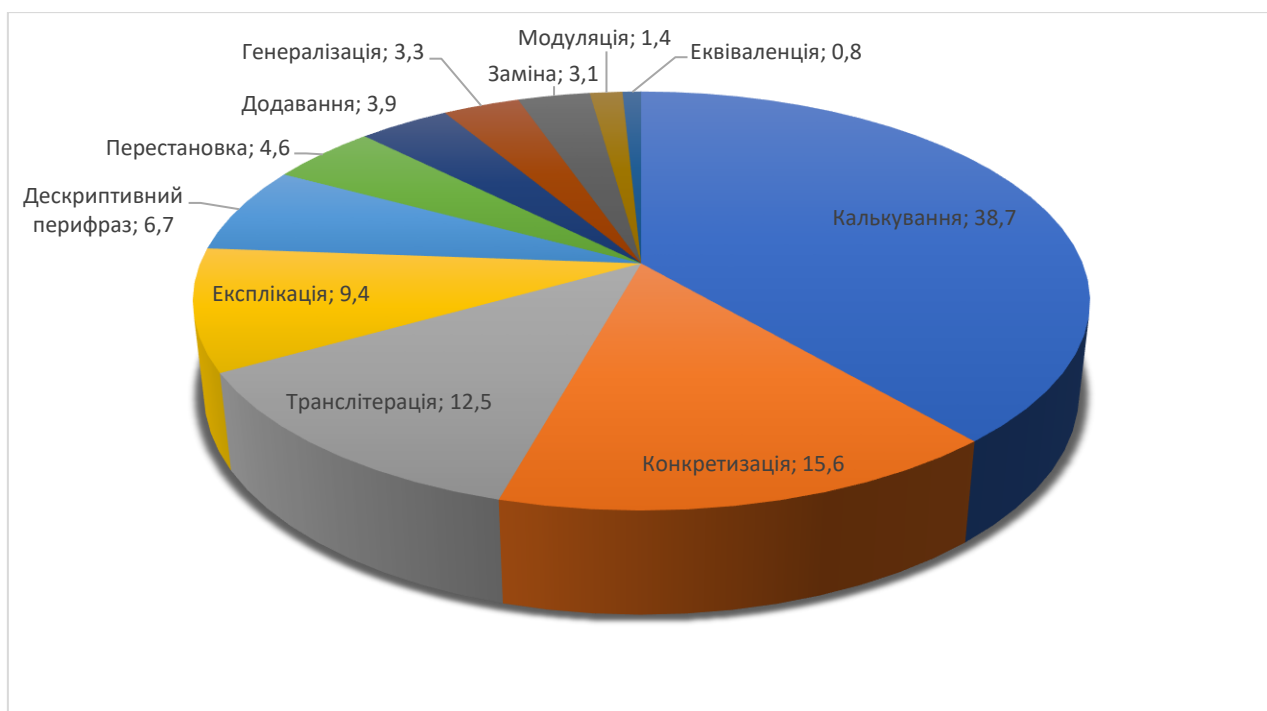
З початком війни найбільшу частину вживаної Володимиром Зеленським лексики становить військова лексика. Різного роду військові поняття та терміни стали неодмінною частиною його образу, який він презентує в світі, поряд з футболкою та щетиною. Активне використання військових термінів допомагає пояснювати аудиторії проблеми, з якими стикається український народ, а також налагоджувати емоційний зв'язок та залучати іноземну допомогу.

2.3 Кількісна характеристика основних способів відтворення суспільно політичної лексики.

У результаті проведеного дослідження 15 промов політичних лідерів Джо Байдена, Бориса Джонсона та Володимира Зеленського дозволив виявити найбільш розповсюджені типи перекладацьких трансформацій суспільно-політичної лексики в політичному дискурсі. Так, виявлено, що суспільно-політична лексика найчастіше перекладається калькуванням, конкретизацією, транслітерацією, дескриптивним перифразом та транскрибуванням.

Всього в досліджуваних текстах політичних промов виявлено 293 приклади суспільно-політичної лексики (мал. 2.1). Найчастіше вони перекладались за допомогою наступних лексичних трансформацій: калькування (38,7%), конкретизація (15,6%), транслітерація (12,5%), експлікація (9,4%), дескриптивний перифраз (6,7%). Рідше зустрічаються такі способи перекладу, як перестановка (4,6%), додавання (3,9%), генералізація (3,3%), заміна (3,1%);

зрідка використовуються такі способи перекладу, як модуляція (1,4%) та еквіваленція (0,8%).

Малюнок 2.1. Частотність використання різних трансформацій при перекладі суспільно-політичної лексики, %

Загальна кількість безеквівалентної лексики у 15 промовах становила 134 одиниці. З них 22% були перекладені транскрипцією, 18% транслітерацією, 16% транскрипцією з елементами транслітерації, 18% калькуванням, 17% мають традиційну відповідність, 3% опис, 3% без перекладу. А також, 1% одиниць перекладалися із додаванням елементів, 1% генералізацією, 1% конкретизацією. Результати показують, що найбільш вживаними прийомами при перекладі безеквівалентної лексики є транскрипція, транслітерація, транскрипція з елементами транслітерації, калькування та традиційні відповідності.

У ході аналізу в 15 досліджених промовах було виявлено 22 фразеологізмів та ідіом. Підрахунок статистики показав, що 46% мають фразеологічні еквіваленти та аналоги в українській мові. Крім цього, фразеологізми перекладаються описовим перекладом, який становить 31%, а також калькуванням 23%.

При підрахунку статистичних даних із загальної кількості клішованих оборотів і штампів, що склало 60 виразів, було виявлено, що 75% усіх кліше перекладаються калькуванням. 10% було переведено за допомогою описового перекладу, та по 5% припадає на модуляцію, додавання та опущення. З отриманих результатів можна зробити висновок, що кліше та штампи перекладаються в основному за допомогою калькування, але також використовуються інші прийоми перекладу.

Результати аналізу частоти використання способів перекладу термінів суцільної вибірки відображені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Аналіз частоти вживання способів перекладу англomовної суцільно-політичної термінологічної лексики

№	Способи перекладу	Частота вживання	Ілюстративні приклади	
			Англomовний термін	Український переклад
1	Калькування	38,7	Humanitarian organisation	Гуманітарна організація
2	Конкретизація	15,6	Contravention	Порушення
3	Транслітерація	12,5	Integration	Інтеграція
4	Експлікація	9,4	Votes and proceedings of parliament	Протоколи парламентських засідань
5	Дескриптивний перифраз	6,7	Tory ticket	Передвиборча програма консерваторів
6	Перестановка	4,6	Consul General	Генконсул
7	Додавання	3,9	Rules-based order	Порядок, заснований на правилах
8	Генералізація	3,3	Policy considerations	Політичні аспекти/міркування
9	Заміна	3,1	Counter-propaganda	Контрагітація
10	Модуляція	1,4	Change the record	Змінювати підхід
11	Еквіваленція	0,8	Teenager	Підліток

У ході дослідження були виявлені способи та прийоми перекладу, до яких перекладач найчастіше вдається, працюючи із суспільно-політичною лексикою. Дослідження та практична робота з аналізу суспільно-політичної лексики показали, що найбільш вживаними способами та прийомами перекладу суспільно-політичної лексики є транскрипція, транслітерація, калькування та описовий переклад. Але перекладач, звичайно, не обмежується лише цими прийомами. Крім них також використовуються інші прийоми як генералізація, конкретизація, модуляція, опис, додавання і опущення. Крім того, при перекладі способи та прийоми необов'язково використовуються у чистому вигляді. У процесі перекладу можна використовувати поєднання кількох прийомів.

Висновки до розділу 2

В результаті дослідження 15 промов політичних лідерів Джо Байдена, Бориса Джонсона та Володимира Зеленського було виявлено, що всі три лідери вживають різну лексику, яка спрямована на вирішення різних проблем. Так, Джо Байден використовує суспільно-політичну лексику для того, щоб окреслити свої пріоритети на посаді президента та описувати свої ключові цінності – «демократію», «справедливість», «справедливість», «свободу» тощо. Борис Джонсон використовує суспільно-політичну лексику з метою залучення аудиторії на свій бік. Володимир Зеленський з початком війни активно вживає військову лексику, що допомагає пояснювати аудиторії проблеми, з якими стикається український народ, а також налагоджувати емоційний зв'язок та залучати іноземну допомогу.

Трансформації є невід'ємною частиною перекладацької діяльності, особливо при перекладі суспільно-політичних текстів, де використання специфічної термінології є надзвичайно важливим. При перекладі з англійської мови на українську, переклад лексеми не завжди співпадає з оригіналом за

структурою та контекстом, тому доводиться використовувати різноманітні прийоми перекладу, зокрема лексичні та граматичні трансформації. Використання цих прийомів допомагає забезпечити точний та повноцінний переклад будь-яких текстів, зокрема суспільно-політичної термінології.

Виявлено, що найпоширенішим способом відтворення суспільно-політичної лексики в політичному дискурсі є лексична трансформація калькування, який використовується не лише для перекладу суспільно-політичної лексики, а й її похідних та інших засобів виразності, наприклад, метафор. В аналізованих промовах вона зустрічається в 38,7% разів. Широко розповсюдженим є також лексичні трансформації конкретизації (15,6%), транслітерації (12,5%), експлікації (9,4%), дескриптивний перифраз (6,7%). Рідше зустрічаються такі способи перекладу, як перестановка (4,6%), додавання (3,9%), генералізація (3,3%), заміна (3,1%); зрідка використовуються такі способи перекладу, як модуляція (1,4%) та еквіваленція (0,8%).

ВИСНОВКИ

Політичний дискурс – це специфічний тип інституційного дискурсу, який використовується політичними акторами для досягнення своїх цілей. Політичний дискурс характеризується своєю переконливою та аргументативною природою, а також використанням спеціальної лексики та риторичних стратегій. Це засіб конструювання політичної реальності та формування громадської думки.

Переклад текстів політичного дискурсу носить назву політичного перекладу. Політичний переклад є складним процесом, який потребує глибокого розуміння політичної системи, культури, мови вихідної та цільової мов. Характеристики політичного перекладу включають потребу в точності, культурну чутливість і здатність передати запланований зміст політичних текстів без упередженості чи спотворення. Політичний перекладач повинен добре знати політичну термінологію та спеціалізований словниковий запас, а також розуміти контекст і культуру політичного дискурсу, який він перекладає.

В політичному дискурсі існують різні жанри, такі як промови, дебати, інтерв'ю, прес-релізи та маніфести. Кожен жанр має свої особливості, умовності та цілі. Політичні актори використовують різні жанри залежно від аудиторії, контексту та цілей, яких вони хочуть досягти. Політична промова — це специфічний жанр політичного дискурсу, який використовується політичними лідерами та іншими громадськими діячами для вирішення конкретних питань. Дослідження політичних промов показало, що для них характерний переконливий і риторичний характер, а також використання специфічних мовних і риторичних засобів. До лексичних особливостей політичних промов можна віднести активне використання спеціальної політичної лексики, метафор і риторичних засобів. Ці мовні особливості використовуються для передачі політичних повідомлень і створення емоційних зв'язків з аудиторією.

Дослідження соціально-політичної лексики виявило різні типи лексики, яка використовується в політичному дискурсі, наприклад технічні терміни, жаргон, сленг і розмовні вирази. Кожен тип лексики має свої функції та призначення в політичному дискурсі. Переклад політичних текстів вимагає від перекладача розуміння суспільно-політичної лексики, яка використовується у вихідному тексті, і її точної передачі цільовою мовою. Для перекладу суспільно-політичної лексики можна використовувати різні стратегії, такі як запозичення, калька, адаптація, пояснення.

Для правильного та коректного перекладу слів та словосполучень суспільно значущого та політично значущого пластів лексики мови слід враховувати ті кроки, які необхідні при перекладі взагалі: ідентифікація слова чи поєднання слів; осмислення змісту лексичної одиниці (слів, поєднань слів, речень тощо); відображення одиниці у мові перекладу максимально наближеної до оригіналу смислової форми; аналіз та коригування отриманого під час перекладу лексичного матеріалу з погляду контексту.

Для дослідження способів відтворення суспільно політичної лексики в політичних промовах було обрано по 5 промов політиків Бориса Джонсона, Джо Байдена та Володимира Зеленського, виголошених в 2019-2022 роках. В результаті дослідження 15 промов політичних лідерів Джо Байдена, Бориса Джонсона та Володимира Зеленського було виявлено, що використання суспільно-політичної лексики є невід'ємною частиною комунікації політиків. Лідери, промови яких слугували матеріалом дослідження, активно використовують спеціалізовану лексику, щоб передати свої ідеї та позиції з питань, які стосуються влади, економіки та суспільного життя.

Джо Байден, президент Сполучених Штатів Америки, використовує суспільно-політичну лексику, щоб передати важливість питань, з якими він зіткнувся під час своєї кампанії. Він активно використовує терміни, такі як «реформа міграційної політики», «кліматичні зміни» та «економічне відродження», щоб пояснити свої пріоритети та спонукати уряд до дії.

Борис Джонсон, експрем'єр Великої Британії, також використовував спеціалізовану лексику, щоб передати важливість питань, з якими він зіткнувся в процесі управління країною. Він звертається до понять, таких як «брекзит», «національна безпека» та «економічна стійкість», щоб відобразити важливість питань, з якими він зіткнувся на посаді прем'єр-міністра.

Володимир Зеленський, президент України, також використовує суспільно-політичну лексику, щоб передати важливість питань, з якими він зіткнувся в процесі ведення країни. Він активно вживає терміни, такі як «реформи влади», «боротьба з корупцією» тощо, щоб підкреслити свої пріоритети у владі та спонукати до реформ. З початком війни найбільшу частину вживаної Володимиром Зеленським лексики становить військова лексика. Різного роду військові поняття та терміни стали неодмінною частиною його образу. Активне використання військових термінів допомагає пояснювати аудиторії проблеми, з якими стикається український народ, а також налагоджувати емоційний зв'язок та залучати іноземну допомогу.

Усі ці лідери використовують суспільно-політичну лексику для того, щоб відобразити свої ідеї та позиції з питань, які стосуються влади, економіки та суспільного життя. Вони використовують терміни, що підкреслюють важливість питань, які вони підтримують та хочуть вирішити.

У результаті дослідження виявлено, що найпоширенішим способом відтворення суспільно-політичної лексики в політичному дискурсі є лексична трансформація калькування, який використовується не лише для перекладу суспільно-політичної лексики, а й її похідних та інших засобів виразності, наприклад, метафор. В аналізованих промовах вона зустрічається в 38,7% разів. Широко розповсюдженим є також лексичні трансформації конкретизації (15,6%), транслітерації (12,5%), експлікації (9,4%), дескриптивний перифраз (6,7%). Рідше зустрічаються такі способи перекладу, як перестановка (4,6%), додавання (3,9%), генералізація (3,3%), заміна (3,1%); зрідка використовуються такі способи перекладу, як модуляція (1,4%) та еквіваленція (0,8%).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурлака А. О. Лінгвокультурні особливості політичного дискурсу : thesis. 2012. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/25457> (дата звернення: 08.03.2023).
2. Васильєва Л. А. Сучасні комунікаційні методи політичного дискурсу : thesis. 2013. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/31217> (дата звернення: 08.03.2023).
3. Верховцова О. М. Особливості англійських політичних промов : thesis. 2016. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/38199> (дата звернення: 08.03.2023).
4. Воєводська В. С. Інтертекстуальність і переклад. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2001. [Вип. 4]. С. 63–67.
5. Гаврилюк Н. Жанрові особливості перекладу політичних статей (мовна пара українська-англійська). *Вісник науки та освіти*. 2022. № 1(1). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-1\(1\)-11-25](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-1(1)-11-25) (дата звернення: 08.03.2023).
6. Гон М. О. Перекладознавчі аспекти англомовного політичного дискурсу. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. Вип. 91, ч. 1. С. 89–96.
7. Дащенко Н. Власні назви у структурі української нової суспільно-політичної лексики. *Грааль науки*. 2021. С. 290–292. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.10.2021.49> (дата звернення: 08.03.2023).
8. Завражина Г. В. Питання про співвідношення політичного дискурсу та дискурсу ЗМІ. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2005. Вип. 16, кн. 1. С. 116–119.
9. Задорожна А. Перекладацькі трансформації як засіб досягнення еквівалентності перекладу. *Humanities science current issues*. 2020. Т. 2, № 27.

С. 57–63. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/27.203522> (дата звернення: 08.03.2023).

10. Іщенко О. В., Верховцова О. М. Відображення емоційно-експресивного компонента у перекладі англомовного політичного дискурсу (на основі фрагментів політичних дебатів). *Nova filologiâ*. 2021. Т. 1, № 81. С. 142–147. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-81-1-22> (дата звернення: 08.03.2023).

11. Кайл К. Американський снайпер. Гарпер Коллінс, 2012. 418 с.

12. Комісарів В. Н. Сучасне перекладознавство. / В. Н. Комісаров. Вид-во "ЕТС", 2000.

13. Коваленко А. М. Політична мова як засіб політичної комунікації. *Нова філологія*. 2014. № 60. С. 81–84.

14. Костюк Ю. Афіксальне словотворення суспільно-політичної неолексики. *Лінгвостилістичні студії*. 2017. С. 78–84. URL: <https://doi.org/10.29038/2413-0923-2017-7-78-84> (дата звернення: 08.03.2023).

15. Костюк Ю. Суспільно-політична неолексика в Інтернет-комунікації: структурнофункційний аспект. *Лінгвістичні студії*. 2020. Т. 1, № 40. С. 153–164. URL: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2020.40.1.13> (дата звернення: 08.03.2023).

16. Котов Е. В. Формальний аналіз політичного дискурсу. *Політичне життя*. 2021. № 1. С. 25–30. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2021.1.4> (дата звернення: 08.03.2023).

17. Коч С. В. Особливості процесу символізації суспільно-політичної сфери. *Держава і право*. 2007. Вип. 35. С. 664–671.

18. Кривенко С. Семантика політичного дискурсу. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. *Політологія. Соціологія. Право*. 2012. № 1 (13). С. 28–32.

19. Латишев Л. К. Курс перекладу. Еквівалентність та способи її досягнення. Міжнародні відносини, 1981. - 198 с.

20. Лінгвокомунікативні особливості політичного дискурсу : thesis / С. В. Баранова та ін. 2009. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/17004> (дата звернення: 08.03.2023).
21. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. / С. Є. Максимов - К.: Ленвіт, 2006. - 157 с.
22. Матузка В. Специфіка перекладу суспільно-політичних реалій : thesis. 2015. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39228> (дата звернення: 08.03.2023).
23. Мельник Л. Інтертекстуальність і переклад. *Філологічний дискурс*. 2017. Вип. 6. С. 238–246.
24. Міньяр-Білоручев Р. К. Теорія та методи перекладу. / Р. К. Міньяр-Білоручев. Московський ліцей, 1996. - 290 с.
25. Переклад термінів : thesis / М. О. Мазун та ін. 2016. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/46694> (дата звернення: 08.03.2023).
26. Петренко В. В. Політична мова як засіб маніпулятивного впливу : автореф. дис. ... канд. політ. наук. Київ, 2003. 17 с.
27. Петренко В. Політична мова як предмет наукового дослідження. *Політичний менеджмент*. 2007. № 5. С. 60–68.
28. Попова Н. М. Роль стилістичних засобів мови у дискурсі суспільно-політичної тематики. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2008. Вип. 14. С. 420–426.
29. Проценко Н. В. Лексико-семантичні підстановки в перекладі англомовних текстів. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2015. Т. 12. С. 64–72. URL: <https://doi.org/10.31812/filstd.v12i0.321> (дата звернення: 08.03.2023).

30. Рецкер Я. І. Теорія перекладу та перекладацька практика. / Я. І. Рецкер, Міжнародні відносини, 1974. - 216 с.
31. Решовська Х. В. Відтворення лексико-семантичних особливостей військових термінів при перекладі.
32. Інституційний репозитарій Хмельницького національного університету, 2020. 101 с
33. Светлова А. І., Светлова А. И., Sviatlova A. I. Лінгвістичні особливості перекладу англomовних політичних текстів : thesis. 2009. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/16978> (дата звернення: 08.03.2023).
34. Серажим К. С. Лексика та фразеологія політичного дискурсу. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2001. Т. 5. С. 70–72.
35. Семенов А. Л. Основні положення загальної теорії перекладу. / А. Л. Семенов. Вид-во ун-ту дружби народів, 2005. 99 с.
36. Сивак Ю. В. Політична промова: аксіологічний аспект. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2006. Вип. 9. С. 243–248.
37. Сіденко М. Концептуальний переклад : thesis. 2008. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/14677> (дата звернення: 08.03.2023).
38. Снісаренко Я. С. Методи дослідження суспільно-політичної лексики української та англійської мов. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2012. Вип. 25. С. 166–176.
39. Стишов О. А. Нова суспільно-політична лексика і термінологія в сучасній українській мові. *Лінгвістичні дослідження*. 2019. С. 258–268. URL: <https://doi.org/10.34142/23127546.2019.50.31> (дата звернення: 08.03.2023).
40. Томіленко Л. Екстралінгвальні чинники як наслідок виникнення нової суспільно-політичної лексики. *Мандрівець*. 2014. № 1 (109), січ. - лют. С. 58–61.
41. Черткова Є. А. Особливості перекладу англomовного політичного дискурсу (на матеріалі промов Джо Байдена): магістерська робота. 2021.

URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/5715> (дата звернення: 08.03.2023).

42. Шавардова О. Ю. Політична мова як чинник політичної комунікації. *Політологічний вісник*. 2008. Вип. 32. С. 224–232.

43. Швечкова Ю. Особливості перекладу політичних евфемізмів з урахуванням гендерної належності (на матеріалі промов девіда кемерона і терези мей). *Humanities science current issues*. 2020. Т. 3, № 30. С. 175–181. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/30.212483> (дата звернення: 08.03.2023).

44. Щеголева Т., Мисечко О. Метод кейсів при викладанні перекладу сучасних суспільно-політичних текстів. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 9(11). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-9\(11\)-264-275](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-9(11)-264-275) (дата звернення: 08.03.2023).

45. Щербенко Е. В. Вивчення політичного дискурсу: методологічна розвідка. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2012. № 1 (57), січ. - лют. С. 99–108.

46. Bednarek M. News Discourse. India : Newgen imaging system Pvt Ltd, 2012. 270 p.

47. Du L., Chen W. Political discourse and translation studies. A bibliometric analysis in international core journals. *SAGE open*. 2022. Vol. 12, no. 1. P. 215824402210821. URL: <https://doi.org/10.1177/21582440221082142> (date of access: 08.03.2023).

48. Kotsur V., Vilchynska I., Kotsur L. Актуалізація суспільно-політичної лексики в побутовому дискурсі суб'єктів комунікації. *Psycholinguistics*. 2020. Т. 28, № 2. С. 82–98. URL: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-28-2-82-98> (дата звернення: 08.03.2023).

49. Li T., Hu K. Corpus-Based translation studies and political discourse analysis. *Corpora and intercultural studies*. Singapore, 2021. P. 13–51. URL: https://doi.org/10.1007/978-981-15-9488-5_2 (date of access: 08.03.2023).

50. Morkotun S. Reproduction of expressiveness of image-bearing expressions translating texts of political discourse. *Synopsis: text, context, media*. 2017. No. 3. URL: [https://doi.org/10.28925/2311-259x.2017\(3\)544](https://doi.org/10.28925/2311-259x.2017(3)544) (date of access: 08.03.2023).

51. Political speech in schools. URL: <https://ncac.org/project/youth-free-expression-program/political-speech-in-schools>

52. Schäffner C. Political discourse analysis from the point of view of translation studies. *Journal of language and politics*. 2004. Vol. 3, no. 1. P. 117–150. URL: <https://doi.org/10.1075/jlp.3.1.09sch> (date of access: 08.03.2023).

53. Zhmayeva N. On the issue of translation strategies of political speeches. *Naukovy visnyk of south ukrainian national pedagogical university named after K. D. ushynsky: linguistic sciences*. 2022. Vol. 2022, no. 34. P. 28–37. URL: <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2022-34-3> (date of access: 08.03.2023).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

54. Виступ Президента Байдена щодо об'єднання зусиль вільного світу, спрямованих на підтримку народу України. *U.S. Embassy in Ukraine*. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/remarks-by-president-biden-on-the-united-efforts-of-the-free-world-to-support-the-people-of-ukraine/> (дата звернення: 08.03.2023).

55. Редакція Т. "О 4 ранку на нас полетіли крилаті ракети": повний текст звернення Зеленського до парламенту Великої Британії. *TCH.ua*. URL: <https://tsn.ua/politika/o-4-ranku-na-nas-poletili-krilati-raketi-povniy-tekst-zvernennya-zelenskogo-do-parlamentu-velikoyi-britaniyi-2003104.html> (дата звернення: 09.03.2023).

56. Boris Johnson's first speech as prime minister. *FT visual journalism*. URL: <https://ig.ft.com/boris-johnson-prime-minister-speech/> (date of access: 09.03.2023).

57. Full text: boris johnson's final speech as prime minister. *The Spectator*. URL: <https://www.spectator.co.uk/article/full-text-boris-johnson-s-final-speech-as-prime-minister/> (date of access: 09.03.2023).

58. Guardian staff reporter. 'Thirteen days of struggle': Zelenskiy's speech to UK parliament – transcript. *the Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/08/thirteen-days-of-struggle-volodymyr-zelenskiys-speech-to-uk-parliament-transcript> (date of access: 09.03.2023).

59. Remarks by President Biden on America's Place in the World | The White House. *The White House*. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/02/04/remarks-by-president-biden-on-americas-place-in-the-world/> (date of access: 08.03.2023).

60. Remarks by President Biden on the United Efforts of the Free World to Support the People of Ukraine. *U.S. Embassy in Ukraine*. URL: <https://ua.usembassy.gov/remarks-by-president-biden-on-the-united-efforts-of-the-free-world-to-support-the-people-of-ukraine/> (date of access: 08.03.2023).

61. Slovo i Dilo. Виступ Зеленського у Конгресі США: повний текст. *Слово i Діло*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/12/22/novyna/polityka/vystup-zelenskoho-konhresi-ssha-povnuj-tekst> (дата звернення: 09.03.2023).

62. Times T. N. Y. Full Transcript of Zelensky's Speech Before Congress. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2022/12/21/us/politics/zelensky-speech-transcript.html> (date of access: 09.03.2023).

Summary

Political discourse is a specific type of communication used by political leaders to achieve their goals. It is characterized by argumentation, the use of specialized vocabulary, and rhetorical strategies. Translation of political texts is called political translation. There are the following requirements for political translation – accuracy and cultural sensitivity. Political discourse encompasses various genres such as speeches, debates, interviews, press releases, and manifestos.

Since numerous questions regarding the specifics of translating socio-political vocabulary are still under discussion, the relevance of this bachelor paper is determined by the necessity of further studies of the ways of reproducing socio-political vocabulary in the speeches of political leaders. The research is characterized by the novelty as it is dedicated to establishing translation techniques in rendering modern socio-political vocabulary. It focuses on the linguistic characteristics and translation methods applied for conveying socio-political vocabulary in political speeches. The research results will help disclose the influence of political discourse on the formation of public opinion and understanding the mechanisms of political leaders' impact on society.

The object of our research is socio-political vocabulary in the speeches of political leaders. The subject of our research is the translation methods applied for rendering socio-political vocabulary. Among the methods and approaches of the research, the following can be distinguished: a descriptive method, a contextual analysis method, a comparative method, a linguistic-cultural analysis method, and the method of sampling of factual material from the speeches by political leaders.

To study the ways of reproducing socio-political vocabulary in political speeches, we have analyzed 15 speeches of such politicians as Boris Johnson, Joe Biden, and Volodymyr Zelensky delivered in the period of 2019 - 2022. It was found out that the use of socio-political vocabulary as an integral part of politicians' speeches helps them achieve their communicative goal. The political leaders actively use specialized lexicon to convey their ideas and positions on matters related to power, economy, and social life.

The bachelor paper consists of two sections. The first section is theoretical. Here we have described the theoretical and methodological grounds of political translation research, including the concepts and characteristic features of political translation, the concepts and forms of political discourse, and the lexical specific features of political speeches. In the second practical section, we have analyzed translation transformations in reproducing socio-political vocabulary in the speeches of Joe Biden, Boris Johnson, and Volodymyr Zelensky. In particular, there have been disclosed translation transformations and their types, defined methods of reproducing socio-political vocabulary in the selected political speeches. We have also provided a quantitative analysis of the main methods of reproducing socio-political vocabulary in these speeches.

Research on political translation shows that it is a complex process that requires a deep understanding of the political system, culture, and language. Political translation must be accurate, culturally sensitive, and reproduce the content without distortion. The translator should have a deep knowledge of political terminology, a rich vocabulary, and an understanding of the context of political discourse. Research on political discourse reveals its specific nature, the use of persuasive arguments and rhetorical strategies to shape public opinion. The genre diversity of political discourse includes speeches, debates, interviews, advertisements, and social media.

In the second section we found out that political leaders use different types of vocabulary to achieve their goals. Biden emphasizes socio-political vocabulary to highlight his priorities and values. Johnson relies on socio-political vocabulary to attract the audience. Zelensky uses military vocabulary to explain the issues Ukraine faces and mobilize foreign assistance.

Various transformations were used during the translation of socio-political texts, such as loan translation, specification, transliteration, explication, and descriptive paraphrase. These techniques help ensure accurate and comprehensive translation that takes into account the specifics of socio-political vocabulary. The most common translation method is lexical transformation through loan translation,

which occurs in the majority of cases – 38.7%. Translation methods such as modulation (1.4%) and equivalence (0.8%) are used less frequently.

Research on socio-political vocabulary in political discourse has revealed different types of vocabulary, including technical terms, jargon, slang, and colloquial expressions. Each type of vocabulary serves its functions in political discourse.